

Adviesrapport
Accreditatie HBO bachelor opleiding
**CAM - Complementary and alternative
medicine**
deeltijd

Hogeschool Saxion Next/Academie voor
Natuurgeneeskunde Hilversum

Scheveningseweg 46
2517 KV Den Haag
T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870
I www.hobéon.nl
E info@hobéon.nl

Adviesrapport
Accreditatie HBO bachelor opleiding
**CAM - Complementary and alternative
medicine**
deeltijd

CROHO nr.39235

Hobéon® Certificering BV
Datum september 2009

Auditteam:

Drs. G.J. Stoltenborg
Dr. R.S.V.M. Severijnen
Mevrouw F. Kortekaas
Mevrouw D. Melo van Lent

Secretaris

Mr. T. Vis

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	1
1.1.	Functie van het rapport	1
1.2.	Bereik van de beoordeling	1
1.3.	Karakteristiek van de opleiding	1
1.4.	Aanpak	2
1.4.1.	Beoordelingsprocedure en werkwijze	2
1.4.2.	Beslisregels	4
1.4.3.	Auditteam	5
1.4.4.	Deelnemers visitatie	6
1.4.5.	Programma visitatie van de opleiding CAM op 11 juni 2009	6
2.	Bevindingen en beoordeling	7
	Onderwerp 1: Doelstellingen Opleiding	7
	Facet 1.1. Domeinspecifieke Eisen	7
	Facet 1.2. Niveau Bachelor	10
	Facet 1.3. Oriëntatie HBO	12
	Onderwerp 2: Programma	14
	Facet 2.1. Eisen HBO	14
	Facet 2.2. Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma	17
	Facet 2.3. Samenhang Programma	19
	Facet 2.4. Studielast	20
	Facet 2.5. Instroom	22
	Facet 2.6. Duur	23
	Facet 2.7. Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud	24
	Facet 2.8. Beoordeling en Toetsing	25
	Onderwerp 3: Inzet van Personeel	27
	Facet 3.1. Eisen HBO	27
	Facet 3.2. Kwantiteit Personeel	28
	Facet 3.3. Kwaliteit Personeel	29
	Onderwerp 4: Voorzieningen	31
	Facet 4.1. Materiële Voorzieningen	31
	Facet 4.2. Studiebegeleiding	32
	Onderwerp 5: Interne Kwaliteitszorg	34
	Facet 5.1. Evaluatie Resultaten	34
	Facet 5.2. Maatregelen tot Verbetering	35
	Facet 5.3. Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld	36
	Onderwerp 6: Resultaten	37
	Facet 6.1. Gerealiseerd Niveau	37
	Facet 6.2. Onderwijsrendement	39
3.	SAMENVATTEND OORDEEL	41
3.1.	Oordeelschema hbo bacheloropleiding CAM deeltijd	41
3.2.	Integraal oordeel/ advies aan NVAO	42

Bijlage I: Curricula Vitae auditoren en onafhankelijkheidsverklaringen auditoren

Bijlage II: Programma visitatie van de opleiding op 11 juni 2009

1. INLEIDING

1.1. Functie van het rapport

Het onderhavige rapport bevat het advies aan de NVAO dat door Hobéon Certificering als Visiterende en Beoordelende Instantie is opgesteld ten behoeve van de accreditatie van de in paragraaf 1.2 genoemde hbo bacheloropleiding.

1.2. Bereik van de beoordeling

Het onderhavige rapport heeft betrekking op de hbo bachelor opleiding CAM/Complementary and alternative medicine deeltijd (crohonummer 39235) aangeboden door Hogeschool Saxion Next in samenwerking met de Academie voor Natuurgeneeskunde Hilversum te Utrecht. Het auditteam heeft tijdens de audit kennisgenomen van de aan deze samenwerking ten grondslag liggende overeenkomst van 25 februari 2009 en van de in dat kader gemaakte afspraken en onderlinge verantwoordelijkheden tussen beide partijen. Het auditteam heeft de overeenkomst beoordeeld en vastgesteld dat de verantwoordelijkheden met betrekking tot onder meer inschrijving, diploma-verlening en kwaliteitszorg overeenkomstig de wettelijke voorschriften zijn vastgelegd.

De Academie voor Natuurgeneeskunde Hilversum heeft in nauw overleg met Saxion Next op basis van bovengenoemde samenwerkingsovereenkomst in het afgelopen studiejaar een herziening van het curriculum van de opleiding CAM tot stand gebracht. Het herziene curriculum zal worden geëffectueerd per 1 september 2009. Het auditteam heeft het herziene curriculum als vertrekpunt voor zijn beoordeling genomen.

De Hogeschool Saxion Next verzorgt de hbo bachelor opleidingen SPD Bedrijfsadministratie, Lifestyle adviseur-interior design & styling, Toegepaste Psychologie, Farmaceutisch Consulent, Bank en verzekeringen, Archeologisch Onderzoeksassistent en verschillende Tweedegraads Leraren-opleidingen.

De basis voor het onderzoek van Hobéon Certificering werd gevormd door het Kwaliteitsrapport van de opleiding CAM (deeltijd) van april 2009.

1.3. Karakteristiek van de opleiding

1.3.1. Academie voor Natuurgeneeskunde Hilversum

Evenals in andere Noord-Europese landen werken er in Nederland sinds tientallen jaren een paar duizend zelfstandig gevestigde CAM therapeuten. Zij zijn verenigd in diverse beroepsverenigingen, waarvan de oudste, de Nederlandse Werkgroep van Praktizijns in de natuurlijke geneeskunst, in 1948 is opgericht.

Het streven van de beroepsverenigingen is altijd geweest om voor deze therapeuten een opleiding op hbo-niveau te realiseren. Ook vanuit patiëntenverenigingen, overheid en zorgverzekeraars zijn signalen afgegeven dat er behoefte is aan hoger opgeleide complementaire behandelaars, die voldoen aan de kwaliteitseisen.

De Academie voor Natuurgeneeskunde Hilversum is voortgekomen uit de deeltijd- en dagopleiding voor natuurgeneeskundig therapeuten die sinds 1977 werden verzorgd door het Nederlands College voor Natuurgeneeskunde te Hilversum. Sinds 2005 is de ANH gevestigd in Utrecht.

De opleiding tot CAM - therapeut (Complementary Alternative Medicine), die door de Academie voor Natuurgeneeskunde Hilversum (verder te noemen: ANH) en Saxion Next gezamenlijk is opgezet, bedoelt in deze maatschappelijke behoefte te voorzien en sluit in dit opzicht aan bij ontwikkelingen in het buitenland, met name in de Verenigde Staten, Australië en het Verenigd Koninkrijk, waar in diverse universiteiten voor paramedische beroepen ook bachelor en/of masteropleidingen in CAM worden verzorgd, met specialisaties in onder meer naturopathy, acupuncture, homeopathy en herbalism.

In de Duitssprekende Europese landen zijn complementaire behandelwijzen van oudsher goed ingebed in het universitaire onderwijs en in de reguliere zorg.

De afgestudeerden van de opleiding CAM worden zonder ballotage toegelaten tot de beroepsverenigingen, zoals de Nederlandse Werkgroep van Praktizijns in de natuurlijke geneeskunst (NWP), de Nederlandse Vereniging van Klassiek Homeopaten (NVKH) en de Vereniging van natuurgeneeskundig Therapeuten (VNT).

1.3.2. De opleiding Complementary and alternative medicine (CAM)

De opleiding CAM leidt studenten op tot zelfstandig CAM-therapeut in de eerstelijns gezondheidszorg. Het opleidingsconcept is gebaseerd op twee uitgangspunten die kenmerkend zijn voor deze opleiding:

- een CAM - therapeut kan een cliënt begeleiden en (preventieve) gezondheidsbevorderende adviezen geven;
- een CAM - therapeut kent de grenzen van zijn bevoegdheden en weet zijn plaats in de gezondheidszorg waarbinnen hij veilig kan handelen.

Het programma heeft een duur van zes jaar bij een totaal aantal van 240 EC. De opleiding omvat een major en drie afstudeerrichtingen (specialisaties) op het gebied van de traditionele Europese geneeskunde/fytotherapie, traditionele Chinese geneeskunde/ acupunctuur en klassieke homeopathie.

Centraal in het curriculum staat de competentieontwikkeling van de student. Richtinggevend voor de inrichting van het onderwijs zijn de competenties vanuit de beroepspraktijk. Studenten werken in een beroepsgerichte context aan het oplossen van problemen. De opleiding benadrukt het belang van de praktijk vanuit een sociaalconstructivistische benadering, waarbij de nadruk wordt gelegd op de integratie van praktijkervaringen met het persoonlijk referentiekader en de theorie. Het curriculum kent dan ook een aantal samenhangende praktijkperioden volgens de lijn oriënteren - ervaring opdoen - behandelen onder begeleiding - zelfstandig handelen.

Het curriculum van de opleiding is gebaseerd op de opleidingseisen zoals deze zijn genoemd in de beroepsprofielen van de belangrijkste Nederlandse beroepsverenigingen op het terrein van de natuurgeneeskunde, waarbij het beroepsprofiel van de NWP als uitgangspunt is genomen. Mede op grond hiervan heeft de opleiding als invalshoek om de professionele zorgverlening op hbo-niveau te typeren gekozen voor een beschrijving van de rollen die door de CAM-therapeut bij de invulling van de verschillende werkzaamheden worden vervuld. Deze rollen zijn: zorgverlener, beroepsbeoefenaar, coach, teamspeler en ondernemer. Aan deze rollen zijn de verschillende competenties verbonden.

1.3.3. Internationalisering

Ontwikkelingen op het gebied van complementaire geneeswijzen vinden over de gehele wereld plaats. Het is noodzakelijk voor de CAM therapeut om over de grenzen van het eigen land te kijken en de ontwikkelingen elders te volgen.

Het CAM onderwijs op hbo en universitair niveau in het buitenland (m.n. VS, UK en Canada) is verder ontwikkeld dan in Nederland. Bij het ontwikkelen van het curriculum heeft de opleiding ook gekeken naar vergelijkbare buitenlandse bacheloropleidingen. De opleiding noemt met name de opleidingsspecialisaties Herbal Medicine, Traditional Chinese Medicine/Acupuncture en Homeopathy van de Middlesex University en de Westminster University (UK). De opleiding zoekt samenwerking met de Middlesex University op het gebied van stage in de stageklinieken. Ook kunnen studenten Traditional Chinese Medicine hun stage vervullen in de kliniek van de Beijing University.

1.4. Aanpak

1.4.1. Beoordelingsprocedure en werkwijze

Bij de beoordeling van de deeltijdopleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Accreditiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs". Daarin staan de onderwerpen en facetten vermeld waarop een VBI zich bij de beoordeling van een opleiding moet richten.

Voorts zijn daarin opgenomen de criteria aan de hand waarvan een VBI moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Voorafgaand aan het accreditatieonderzoek heeft Hobéon Certificering de opleiding voorbereid op de audit door een inhoudelijke toelichting te geven op het NVAO-Accreditatiekader.

Met betrekking tot het specifieke referentiekader van de betreffende opleiding geldt het volgende:

De opleiding heeft zich voor wat betreft beroepsprofiel, opleidingscompetenties en doelstelling ten minste gebaseerd op de beroepsprofielen van de landelijke beroepsverenigingen op het gebied van de natuurgeneeskunde, zoals de NWP, en de beroepsprofielen van paramedische beroepen zoals Verpleegkunde, Fysiotherapie, Cesar-therapie en Voeding en Diëtië en op eisen die bedoelde beroepsverenigingen aan het hbo-onderwijs stellen. De opleiding heeft het beroepsprofiel en de geformuleerde opleidingscompetenties besproken met de beroepsverenigingen en met de beroepenveldcommissie van de opleiding. Op het terrein van de natuurgeneeskunde is een vernieuwd landelijk beroepsprofiel natuurgeneeskundige in ontwikkeling. Het auditteam heeft het door de opleiding gehanteerde beroeps- en opleidingsprofiel beoordeeld en vastgesteld dat het in voldoende mate gespecificeerd is en passend is voor een CAM-opleiding op hbo-niveau. Het auditteam heeft dit profiel in zijn beoordeling betrokken. Zie voorts onder facet 1.1.

Ten tijde van de audit lag een geactualiseerd concept beroepsprofiel Complementair therapeut natuurlijke geneeswijzen van de NWP ter bespreking en goedkeuring bij de opleiding voor. Het auditteam heeft dit beroepsprofiel niet in zijn beoordeling betrokken.

De beoordelingsprocedure van Hobéon Certificering kent twee hoofdmomenten:

Documentanalyse

Het gaat hier om een analyse en beoordeling van door de CAM opleiding aangeleverde schriftelijke informatie:

- Kwaliteitsrapport;
- Studiegids;
- Onderwijs- en Examen Reglement – OER;
- Onderliggende documentatie betrekking hebbend op bijvoorbeeld:
 - strategische keuzen en de positie in de markt,
 - interne organisatie,
 - de (systematiek van) interne kwaliteitszorg en de daarmee samenhangende interne managementrapportages en verbetermaatregelen,
 - ontwikkelingen in het beroepenveld,
 - beroeps- en opleidingsprofielen,
 - (validatie) eindkwalificaties,
 - curricula en de interne en externe evaluatie daarvan,
 - werkvormen,
 - toetsing en beoordeling,
 - kwantitatief en kwalitatief personeelsbeleid,
 - internationalisering,
 - instroombeleid,
 - studiebegeleiding,
 - onderwijsrendement.

Op basis van de door de opleiding aangeleverde documentatie, heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de opleiding. Het auditteam heeft dit beeld getoetst aan zaken als: ambitieniveau, toekomstgerichtheid, innovatief vermogen, kwaliteitsbewaking via interne en externe evaluatie, arbeidsmarktrelevantie, resultaatgerichtheid, continuïteit, studenten- en docentenbelangen.

Voorafgaand aan de visitatie (zie hieronder) werd het management van de betreffende opleiding op de hoogte gesteld van de voorlopige bevindingen van het auditteam op basis van zijn documentanalyse.

Audit

De audit was gericht op een actieve 'controle' door middel van een visitatie¹, uitgevoerd door een auditteam waarvan deel uitmaakten twee externe onafhankelijke deskundigen op het gebied van de natuurgeneeskunde, één student, één lead auditor vanuit Hobéon Certificering en één secretaris, eveneens vanuit Hobéon Certificering.

Onder 'controle' moet hier worden verstaan, dat het auditteam op verschillende niveaus (management, coördinatie, examencommissie, docenten, studenten, staf) heeft getoetst (i) of de in de documentatie beschreven beleidsvoornemens en de daaraan gerelateerde uitvoeringsprocessen zijn geïmplementeerd en (ii) of de overige in de documentatie vervatte informatie verifieerbaar is.

Deze verificatie door het auditteam geschiedde enerzijds door, zoals hierboven reeds is aangegeven, meerdere malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en anderzijds aan de hand van additionele documentatie en -daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

De additionele, tijdens de visitatie geraadpleegde, documentatie behelsde ondermeer:

- overzichten van de samenstelling van de werkveld-gremia waarmee de opleiding overleg voeren;
- verslagen van die bijeenkomsten met het werkveld;
- overzicht CV's van (gast)docenten;
- netwerkoverzicht docenten;
- verslagen van de functioneringsgesprekken met docenten;
- verslagen van docentevaluaties;
- verslagen van studievoortgangsgesprekken met studenten;
- detailbeschrijving van modules, cases en de daaraan gekoppelde opdrachten;
- stageverslagen en -beoordelingen;
- de 'beroepsproducten' die gedurende de opleiding door studenten worden opgeleverd;
- de 'eindproducten' van studenten.

Aldus had het auditteam voldoende instrumenten om zich op gedetailleerd niveau op de hoogte te stellen van inhoud, opzet, uitvoering en resultaten van het opleidingsprogramma en van de daarmee samenhangende personele, organisatorische, materiële en ruimtelijke voorzieningen.

Het auditteam heeft op deze wijze alle in het NVAO-Accreditatiekader vermelde facetten beoordeeld, op basis waarvan een samenvattend oordeel per onderwerp werd gegeven. Een en ander werd vastgelegd in een conceptrapport dat aan de opleiding(-en) werd voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Het voorliggend rapport is de weergave van het oordeel van het auditteam met daarbij de gronden waarop dat oordeel is gebaseerd.

1.4.2. Beslisregels

Volgens de NVAO-*Beslisregels Accreditatie* kan een onderwerp slechts 'onvoldoende' of 'voldoende' scores. Een facet kan evenwel, volgens diezelfde regels, 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Met dit als uitgangspunt, heeft Hobéon onderstaande beslisregels toegepast.

Onderwerp

- A. Een onderwerp scoort 'voldoende', indien alle facetten van dat onderwerp ten minste 'voldoende' hebben gescoord of indien één facet van dat onderwerp 'onvoldoende' en de overige ten minste 'voldoende' hebben gescoord, mits een acceptabel verbeterplan beschikbaar is voor het facet met de score 'onvoldoende'.
- B. Een onderwerp scoort 'onvoldoende', indien één facet van dat onderwerp 'onvoldoende' heeft gescoord en voor dit facet geen acceptabel verbeterplan beschikbaar is.

¹ Visitatie heeft op 11 juni 2009 plaatsgevonden.

- C. Een onderwerp scoort 'onvoldoende', indien meer dan één facet van dat onderwerp 'onvoldoende' heeft gescoord, ongeacht of er voor die facetten acceptabele verbeterplannen zijn.

Facet

- D. Binnen de beoordeling van een facet is ruimte voor een eigen afweging van het auditteam:
- uitvoering/praktijk weegt zwaarder dan beleid/theorie: beter een goed functionerende regeling die slecht is opgeschreven, dan omgekeerd;
 - primaire processen wegen zwaarder dan secundaire.

Extra aantekening

- E. Indien voor een onderwerp een hogere score dan 'voldoende' gerechtvaardigd is, wordt dat als 'extra aantekening' vermeld en wel met inachtneming van onderstaande regels:
- een onderwerp krijgt de extra aantekening 'goed', indien alle facetten van dat onderwerp 'goed' hebben gescoord of indien één facet van dat onderwerp 'voldoende' en de overige facetten 'goed' of 'excellent' hebben gescoord;²
 - een onderwerp krijgt de extra aantekening 'excellent', indien alle facetten van dat onderwerp 'excellent' hebben gescoord of indien één facet van dat onderwerp 'goed' en de overige facetten 'excellent' hebben gescoord;
 - een onderwerp krijgt geen extra aantekening, indien één van de facetten van dat onderwerp 'onvoldoende' heeft gescoord.

1.4.3. Auditteam

Het auditteam was als volgt samengesteld:

Voorzitter	Drs. G.J. Stoltenborg –lead auditor
Leden	Dr. R.S.V.M. Severijnen - vakdeskundige
	F. Kortekaas - werkvelddeskundige
	D. Melo van Lent - student
Secretaris	Mr. T. Vis

Bij het samenstellen van het auditteam heeft Hobéon Certificering er zorg voor gedragen, dat de voor de beoordeling van de opleiding Complementary Alternative Medicine noodzakelijke expertise aanwezig is met betrekking tot de onderwijskundige aspecten (i.c. het primaire proces, de ondersteunende processen en de organisatorische context) en expertise met betrekking tot de inhoudelijke aspecten (i.c. het programma in relatie tot het specifieke domein).

De vak- en werkvelddeskundigen de heer Severijnen en mevrouw Kortekaas hebben zich in hun beoordeling met name gericht op de kwaliteit, actualiteit en relevantie van (i) het richtinggevend domeinspecifieke kader, (ii) de eindkwalificaties, (iii) de programma-inhoud en (iv) de interactie tussen opleiding en werkveld. Bovendien hebben zij de kwaliteit van het personeel en het gerealiseerde niveau beoordeeld.

Mevrouw Kortekaas heeft op grond van haar ervaring en positie in het werkveld een goed zicht op de eisen die vanuit de verschillende deelgebieden in het werkveld gesteld worden aan professionals op HBO-niveau. De heer Severijnen heeft in zijn functie als medisch specialist en docent verbonden aan het UMC te Nijmegen een aanmerkelijke ervaring opgebouwd die hem in staat stelt de programmaopbouw, het onderwijsproces en de organisatorische context waarbinnen de uitvoering plaatsvindt, te beoordelen in het perspectief van de eisen die aan HBO-opleidingen gesteld worden.

² Het NVAO-Accreditatiekader onderscheidt bij onderwerp 2 ("Programma") acht facetten. Eén ervan betreft de duur van de opleiding.

Het daarbij vermelde criterium (240 ECTS) is evenwel geen (kwaliteits)criterium, maar een formele vereiste waaraan het programma van een opleiding a priori moet voldoen, wil zij überhaupt in aanmerking kunnen komen voor een HBO Bachelor accreditatie. 'Duur' is derhalve van een andere orde dan -bijvoorbeeld- 'Kwaliteit Personeel' of 'Onderwijsrendement'. Bij de beslissing of het onderwerp "Programma" een extra aantekening 'goed' dan wel 'excellent' verdient, wordt het facet 'Duur' dan ook buiten beschouwing gelaten.

De heer Stoltenborg heeft zich vanuit zijn deskundigheid op het gebied van het onderwijs eveneens gericht op de kwaliteit van de *processen* die direct en indirect de uitvoering van het programma raken.

Mevrouw Melo van Lent is derdejaars student Voeding en Diëtetiek aan De Haagse Hogeschool en lid van de opleidingscommissie Voeding en Diëtetiek.

De heer Vis is namens Hobéon Certificering opgetreden als secretaris.

1.4.4. Deelnemers visitatie

Het auditteam heeft tijdens de visitatie gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers vanuit de verschillende geledingen van de opleiding management, coördinatoren, docenten, studenten en staf.

Voor een volledig overzicht van de deelnemers aan de visitatie: zie Bijlage II.

1.4.5. Programma visitatie van de opleiding CAM op 11 juni 2009

Zie Bijlage II.

2. BEVINDINGEN EN BEOORDELING

Onderwerp 1: Doelstellingen Opleiding

Dit onderwerp kent drie facetten: 1. domeinspecifieke eisen; 2. niveau bachelor; 3. oriëntatie HBO.

Facet 1.1. Domeinspecifieke Eisen

Criterion

Het facet 'Domeinspecifieke Eisen' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Sluiten de eindkwalificaties van de opleiding aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk)?**

Bevindingen

1.1.1. De CAM therapeut is een zelfstandige beroepsbeoefenaar binnen het werkveld van de gezondheidszorg. De opleiding hanteert het door de Nederlandse Werkgroep van Praktizijns in de Natuurlijke Geneeskunst (NWP) in samenwerking met de ANH ontwikkelde beroepsprofiel als basis van het onderwijsprogramma van de opleiding CAM. Hierbij zijn ook de opleidingseisen betrokken die worden genoemd in de beroepsprofielen van de belangrijkste beroepsverenigingen op dit gebied:

- de Nederlandse Vereniging voor Acupunctuur (NVA),
- de Nederlandse Vereniging van Klassiek Homeopaten (NVKH),
- de European Herbal & Traditional Medicine Practitioners Association (EHTPA),
- de European Council of Classical Homeopathy (ECCH).

Het beroepsprofiel is beschreven in het document "Uitgangspunten van de natuurgeneeskunde". Op dit moment wordt het beroepsprofiel door de NWP herzien. Het auditteam heeft inzage gehad in het nog vast te stellen concept beroepsprofiel.

1.1.2. De complementaire zorgverlening functioneert in de gezondheidszorg naast de reguliere zorgverlening. Binnen het domein van de natuurlijke complementaire geneeswijzen worden onderscheiden de Europees/Westerse (o.a. traditionele Natuurgeneeskunde, fytotherapie en homeopathie) en de Oosterse geneeskunde (o.a. traditionele Chinese geneeskunde zoals acupunctuur).

1.1.3. Het huidige beroepsprofiel van de CAM therapeut is opgebouwd rond de kerntaken (cliëntgebonden taken en voorwaarde scheppende taken) en de beroepsrollen die de CAM therapeut uitoefent. De volgende beroepsrollen worden onderscheiden:

- zorgverlener
- beroepsbeoefenaar
- coach
- teamspeler
- ondernemer

De zorgverlener weet de 'evidence based' kennis of 'best practice' te vertalen naar de individuele cliënt en indien van toepassing naar zorgbeleid en zorgvernieuwing.

De rol van beroepsbeoefenaar omvat alle beroepstaken: het hanteren van beroepscode en ethische principes, het uitdragen van de normen en waarden van het beroep, het bijdragen aan continue kwaliteitsverhoging van het beroep en van de eigen beroepsuitoefening.

Kenmerkend voor de rol van coach is het anderen helpen bij het verhelderen, leren oplossen of leren hanteren van problemen door het toepassen van vakinhoudelijke deskundigheid, gekoppeld aan begeleidingsvaardigheden als: luisteren, observeren, stimuleren, motiveren en feedback geven, weerstanden herkennen en productief maken.

De essentie van de rol van teamspeler is samenwerken. Zorgverleners zijn teamspelers. Ze werken niet alleen samen met de cliënt, met collega's van de eigen discipline en met andere disciplines, maar ook met externe instanties zoals zorgverzekeraars.

De rol van ondernemer vraagt om vooruitzien, overzicht, flexibiliteit, planmatigheid, efficiëntie, nauwgezetheid, en niet in de laatste plaats om een grote communicatieve bekwaamheid.

De opleiding heeft het door haar te hanteren beroepsprofiel besproken met de relevante bovengenoemde beroepsverenigingen (NVA, NWP en NVKH). Het auditteam heeft tijdens de audit inzage gehad in de gespreksverslagen met de beroepsverenigingen.

1.1.4. De bachelor CAM therapeut beschikt enerzijds over generieke hbo-competenties en anderzijds over voldoende specifieke vakkennis om in een zelfstandig gevoerde praktijk zijn cliënten gezondheidszorgvoorlichting en leefwijze-adviezen te geven. De opleiding onderscheidt in het totaal 28 competenties. Op grond van het beroepsprofiel van CAM therapeut en de daarbij te onderscheiden rollen zijn de competenties naar onderscheiden beroepsrollen geclusterd. Ter illustratie worden de volgende voorbeelden weergegeven.

De afgestudeerde:

Zorgverlener(competentie 1-4)

1. kan de uitgangspunten, filosofie en denkmodellen van de traditionele natuurgeneeswijzen integreren in zijn therapeutisch handelen;
3. kan, met in achtneming van een eventueel regulier gestelde diagnose en medicatie, een patiëntspecifiek behandelplan opstellen en toepassen; de reacties in het verloop van de behandeling evalueren en interpreteren en zo nodig het behandelplan bijstellen;

Beroepsbeoefenaar(competenties 5- 19)

5. functioneert als zelfstandig CAM - therapeut in de eerstelijnsgezondheidszorg zowel in teamverband als in een solistische setting en voldoet aan het beroepsprofiel van de in Nederland hiervoor bestaande beroepsverenigingen;
7. is in staat ethisch te handelen bij de uitoefening van zijn beroep en rekening te houden met de religieuze en sociaal-culturele achtergronden van verschillende bevolkingsgroepen waarmee hij in zijn functie als CAM therapeut in aanraking kan komen;
10. is in staat praktijkgericht onderzoek uit te voeren en te reflecteren op de beroepspraktijk ten behoeve van kennisontwikkeling rondom het eigen beroep. Tevens levert hij een bijdrage aan onderzoek van derden met betrekking tot ontwikkelingen in de CAM.
18. kan het 'Farmacotherapeutisch Kompas' raadplegen en heeft aandacht voor (bij)werkingen en interacties die het gevolg kunnen zijn van gelijktijdig gebruik van reguliere medicamenten en een complementaire therapie;

Coach (competenties 20 -22)

21. kan concrete gespreksvaardigheden, die men nodig heeft om iemand te ondersteunen en te begeleiden, toepassen;
22. kan zijn visie op ziekte en gezondheid overdragen aan cliënten en ze motiveren te participeren in de geadviseerde therapie;

Teamspeler (competenties 23 - 27)

23. kent de organisatiestructuur van de gezondheidszorg, zowel regulier als complementair en de plaats van CAM binnen de totale gezondheidszorg waarbinnen hij zinvol en veilig handelend kan optreden;
26. kan intervisietechnieken hanteren die gericht zijn op de therapeutische ontwikkeling van zichzelf en collega's.

Ondernemer (Competentie 28)

28. is in staat een ondernemingsplan te maken en te presenteren; een medische administratie en financiële praktijkadministratie te voeren en kent de mogelijkheden tot marktverkenning inzake het opstarten van een praktijk.

De opleiding heeft in gesprekken tijdens de audit het beroepsprofiel en de daarop aansluitende clustering van de competenties nader toegelicht.

1.1.5. De opleiding beschikt over een beroepenveldcommissie. De commissie telt vijf leden. Het auditteam stelt vast dat de deskundigheid van de commissie het terrein van de natuurgeneeskunde voldoende dekt.

De beroepenveldcommissie houdt zich bezig met de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk. De AHN kent ook een Raad van Advies die op strategisch niveau adviseert over de ontwikkelingen in het werkveld en het beroep van de CAM therapeut.

Daarnaast houdt de opleiding regelmatig contact met de verschillende beroepsverenigingen over de uitwerking van het beroepsprofiel naar de competenties in het opleidingsprofiel. In 2008 is er overleg gevoerd met de NVKH over de toetsing van de kwaliteit van het onderdeel homeopathie, met de NWP over de herformulering van het beroepsprofiel en de opleidingseisen en met de NVF over de opleidingseisen voor de fytotherapie, waarbij ook aansluiting is gezocht bij de Europese EHTPA-normen. Het auditteam heeft de verslagen van de beroepenveldcommissie ingezien en stelt vast dat het beroeps- en het opleidingsprofiel met de commissie zijn besproken.

1.1.6. Het werkveld van de CAM therapeut voltrekt zich – zoals eerder is opgemerkt - in een internationale context. Reden waarom de opleiding samenwerking zoekt met vergelijkbare buitenlandse opleidingen. Naar aanleiding van de audit heeft de opleiding het auditteam nadere informatie verstrekt over een mogelijke samenwerking met de opleidingen Herbalism en Traditional Chinese Medicine van de Middlesex University (UK). De opleiding CAM past dientengevolge het programma TEN/Fytotherapie overeenkomstig de EPTHA norm aan. Hierdoor wordt voor studenten ook de mogelijkheid tot een stage geboden aan de twee stageklinieken in Middlesex. De opleiding voorziet deze samenwerking in het najaar van 2009 definitief te maken. Verder onderzoekt de opleiding ten tijde van de audit de stagemogelijkheden in Duitsland waar aan een aantal reguliere ziekenhuizen CAM-afdelingen verbonden zijn.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet van de opleiding als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- Het auditteam stelt vast dat de opleiding regelmatig overleg voert met het relevante beroepenveld over de eisen die door de beroepspraktijk gesteld worden aan de opleiding. Het auditteam heeft kennis genomen van het beroepsprofiel en de vertaling daarvan naar competenties van de opleiding. Het auditteam is van oordeel dat de eindkwalificaties van de opleiding corresponderen met de kerntaken van een beginnend beroepsbeoefenaar en aansluiten bij de eisen die de beroepspraktijk stelt aan een opleiding CAM.
- Via de beroepsverenigingen en sinds kort ook via de beroepenveldcommissie heeft de opleiding een aantoonbare relatie met het werkveld. De beroepenveldcommissie houdt zich actief bezig met de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk. Het auditteam constateert dat de opleiding de competenties heeft besproken met de beroepenveldcommissie en deze door de commissie heeft laten valideren.
- Het auditteam stelt vast dat de opleiding actief een internaliseringsbeleid ontwikkelt gericht op samenwerking met buitenlandse opleidingen dan wel zorginstellingen.

Facet 1.2. Niveau Bachelor

Criterium

Het facet 'Niveau Bachelor' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Sluiten de eindkwalificaties van de opleiding aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een Bachelor?**

Bevindingen

1.2.1. Het auditteam heeft de eindkwalificaties van de opleiding geanalyseerd om te bepalen of deze kwalificaties beantwoorden aan het niveau 'bachelor'. Het planmatig nagaan of de opleidingscompetenties een concrete uitwerking zijn van het bachelorniveau is de verantwoordelijkheid van de curriculumcommissie. Voor de verantwoording over het hbo-niveau heeft de opleiding aansluiting gezocht met de tien generieke kernkwalificaties voor de hbo-bacheloropleidingen, zoals die zijn geformuleerd door de Commissie Franssen. Deze kernkwalificaties hebben expliciet een rol gespeeld bij de ontwikkeling van het curriculum, het formuleren van de competenties en de leerdoelen en het opstellen van de opdrachten.

Uit de beschrijving van de relatie van de generieke kernkwalificaties met de opleidingscompetenties leidt het auditteam af dat de tien generieke hbo-kwalificaties afgedekt zijn.

1.2.2. Dublin Descriptoren

Als referentiekader voor de bepaling of de eindkwalificaties aansluiten bij internationaal geaccepteerde beschrijvingen, gebruikt de opleiding de Dublin Descriptoren. De opleiding heeft een overzicht aangeleverd waarin per descriptor de relatie met de relevante competenties wordt aangegeven en in welke modules deze competenties aan de orde komen. Het auditteam heeft kennis genomen van het overzicht en is van oordeel dat sprake is van een adequate aansluiting tussen de Dublin Descriptoren en de door de opleiding gehanteerde eindkwalificaties. Hieronder wordt de relatie tot de respectieve eindkwalificaties weergegeven. Tevens is ter illustratie voor een van de betreffende competenties de koppeling met de relevante onderwijsmodule aangegeven.

Kennis en inzicht

Uit het overzicht blijkt dat de descriptor Kennis en inzicht correspondeert met de competenties: 1 t/m 6, 8 t/m 19 en 25. Bij voorbeeld: competentie 1 (kan de uitgangspunten, filosofie en denkmodellen van de traditionele natuurgeneeswijzen integreren in zijn therapeutisch handelen) komt aan de orde in alle Praktijkmodules en in alle modules Homeopathie, Traditionele Europese geneeskunde, Traditionele Chinese geneeskunde en fytotherapie, en competentie 18 (kan het 'Farmacotherapeutisch Kompas' raadplegen en heeft aandacht voor (bij)werkingen en interacties die het gevolg kunnen zijn van gelijktijdig gebruik van reguliere medicamenten en een complementaire therapie) in de modules farmacologie 4.1. en in medische vakken 3.1. en 4.1.

Toepassen Kennis en inzicht

Uit het overzicht blijkt dat de descriptor Toepassen kennis en inzicht correspondeert met de competenties: 2 t/m 4, 9, 10, 14 t/m 17, 19, 21 en 25. Bij voorbeeld: competentie 14 (de student kan verbanden leggen tussen de embryonale ontwikkelingsfasen van de mens van conceptie tot geboorte en de in CAM gebruikte systemen zoals het basisbioregulatie-systeem en het systeem van Reckeweg en Hering) komt aan de orde in de modules Traditionele Europese geneeskunde - 1.1. en Embryologie - 3.1.

Oordeelsvorming

Uit het overzicht blijkt dat de descriptor Oordeelsvorming correspondeert met de competenties: 6 t/m 10, 17, 18, 23 en 26. Bij voorbeeld: competentie 23 (kent de organisatiestructuur van de gezondheidszorg, zowel regulier als complementair en de plaats van CAM binnen de totale gezondheidszorg waarbinnen hij zinvol en veilig handelend kan optreden) komt aan de orde in de module Gezondheidszorg - 1.1.

Communicatie

Uit het overzicht blijkt dat de descriptor Communicatie correspondeert met de competenties: 20 t/m 28. Bij voorbeeld: competentie 22 (kan zijn visie op ziekte en gezondheid overdragen aan cliënten en ze motiveren te participeren in de geadviseerde therapie) komt aan de orde in de modules Traditionele Europese geneeskunde - 1.1., 2.1. en 3.1, Voeding en Diëtetiek, Praktijk-

modulen -3.1. t/m 6.2. en Therapeutische vorming - 2.1.

Leervaardigheden

Uit het overzicht blijkt dat de descriptor Communicatie correspondeert met de competenties: 20 t/m 22, en 24 t/m 26. Bij voorbeeld: Competentie 24 (heeft voldoende kennis van de filosofie en werking van verschillende CAM behandelwijzen om zo nodig cliënten te verwijzen naar in andere vakgebieden gespecialiseerde CAM therapeuten) komt aan de orde in de modulen Traditionele Europese geneeskunde - 1.1., fytotherapie- 1.1., Homeopathie - 1.1., Traditionele Chinese geneeskunde - 1.1. en de Praktijkmodule - 1.2.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- De opleidingscompetenties zijn een concrete uitwerking van de tien generieke hbo-kwalificaties, zo heeft het panel kunnen vaststellen. Alle tien generieke hbo-kwalificaties zijn hierbij afgedekt.
- De opleiding heeft het bachelorniveau gedefinieerd op een wijze die aansluit bij de Dublin Descriptoren. Het auditteam stelt vast dat de opleiding deze descriptoren op een duidelijke wijze heeft gekoppeld aan de onderscheiden eindkwalificaties.

Facet 1.3. Oriëntatie HBO

Criteria

Het facet 'Oriëntatie HBO' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Zijn de eindkwalificaties van de opleiding mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties?**
- **Sluiten de eindkwalificaties van de opleiding aan bij het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor de betreffende opleiding vereist of dienstig is?**

Bevindingen

"Oriëntatie HBO" kent twee dimensies. *Hoger* onderwijs enerzijds, *beroepsonderwijs* anderzijds.

Hoger Onderwijs

1.3.1. De hoofddoelstelling van de opleiding is het opleiden van studenten tot zelfstandig CAM-therapeut in de eerstelijnsgezondheidszorg. De competenties zijn geformuleerd als het vermogen om in de beroepssituatie adequate keuzes te maken door een effectieve combinatie van aanwezige kennis, vaardigheden en attituden in een bij de persoon passende manier van handelen. De opleiding heeft de opleidingscompetenties gerangschikt naar de onderscheiden beroepsrollen. De opleiding heeft regelmatig overleg over de opleidingscompetenties met het relevante werkveld in casu de betrokken beroepsverenigingen.

1.3.2. De doelstelling van de opleiding is studenten op te leiden tot het niveau van de bachelor zoals dat is vastgelegd in de Dublin Descriptoren. De wijze waarop de opleiding deze descriptoren heeft uitgewerkt en in het programma heeft opgenomen beoordeelde het auditteam reeds als voldoende (zie 1.2).

Beroepsonderwijs

1.3.3. De opleidingscompetenties zijn geformuleerd in termen van competenties die aantoonbaar (zie 1.1.) in samenspraak met het beroepenveld zijn opgesteld en door dat beroepenveld zijn gevalideerd. Daarmee is op het niveau van de opleidingsdoelstellingen de oriëntatie op het werkveld van de natuurgeneeskunde geborgd. De studenten werken in een beroepsgerichte context aan het oplossen van beroepsproblemen, terwijl een gedeelte van de opleiding plaats vindt in de beroepspraktijk. De opleiding kent daartoe in het programma een opeenvolgende reeks van praktijkperioden.

Beginnend beroepsbeoefenaar

1.3.4. De bachelor CAM-therapeut beschikt zowel over de generieke hbo kwalificaties als over voldoende specifieke vakkennis om in een zelfstandig gevoerde praktijk patiënten te kunnen adviseren en behandelen op het terrein van gezondheidsvoorlichting in zijn specialisatie. De opleiding heeft de opleidingscompetenties gerangschikt overeenkomstig de generieke hbo competenties (zie 1.2). De toetsing van de eindkwalificaties dekt het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar af. Alumni zullen een jaar nadat ze zijn afgestudeerd worden bevraagd over hun bevindingen en of de competenties voldoende toereikend zijn voor de beroepspraktijk.

Werkveld

1.3.5. De CAM therapeut functioneert binnen het domein van de individuele gezondheidszorg als zelfstandige hulpverlener en adviseur of in een samenwerkingspraktijk met andere CAM therapeuten of vertegenwoordigers uit de reguliere gezondheidszorg (o.a. huisarts, fysiotherapeut, psycholoog). Sommige CAM therapeuten zijn tevens werkzaam in het onderwijs.

Het domein van de reguliere zorgverlening stelt zich echter steeds meer open voor samenwerking met CAM en in verschillende Nederlandse zorginstellingen wordt gewerkt met CAM therapieën, zoals aromatherapie en acupunctuur. Ook breidt het aantal groepspraktijken zich uit waarin reguliere en CAM zorgverleners samen werken. Uit het begin 2009 gehouden alumnonderzoek blijkt het merendeel (80%) van de ondervraagden zelfstandig ondernemer en binnen het vakgebied werkzaam te zijn. De aansluiting tussen de opleiding en de werkzaamheden werd als voldoende tot redelijk gewaardeerd.

Voor het overige blijkt de 'Oriëntatie HBO' ook uit het programma van de opleiding. Zie daarvoor de bevindingen onder facet 2.1.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- In facet 1.1 is reeds aangegeven welke eindkwalificaties de opleiding hanteert en hoe deze aansluiten op door het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofiel. De opleidingscompetenties zijn geformuleerd in samenspraak met het afnemend werkveld en zijn door dit werkveld gevalideerd.
- In facet 1.2 is reeds aangegeven dat het auditteam van oordeel is dat de opleidingscompetenties qua reikwijdte en complexiteit overeenkomen met de reikwijdte en complexiteit waar de Dublin Descriptoren naar verwijzen. Op basis hiervan kan de opleiding worden gerekend tot het hoger onderwijs.
- De opleiding heeft naar het oordeel van het auditteam op inzichtelijke wijze aangegeven dat de opleidingscompetenties aansluiten bij de generieke hbo competenties.

SAMENVATTEND OORDEEL "DOELSTELLINGEN OPLEIDING": VOLDOENDE

Het auditteam beoordeelt het Onderwerp "Doelstellingen Opleiding" voor de opleiding als voldoende.

- De facetten Domeinspecifieke Eisen, Niveau Bachelor en Oriëntatie HBO zijn positief beoordeeld. Het oordeel op het onderwerp "Doelstellingen Opleiding" is voor de opleiding Complementary and alternative medicine derhalve positief.

Onderwerp 2: Programma

Dit onderwerp kent acht facetten: 1. eisen hbo; 2. relatie tussen doelstellingen en inhoud; 3. samenhang programma; 4. studielast; 5. instroom; 6. duur; 7. afstemming tussen vormgeving en inhoud; 8. beoordeling en toetsing.

Facet 2.1. Eisen HBO

Criteria

Het facet 'Eisen HBO' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Vindt kennisontwikkeling van studenten plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en/of (toegepast) onderzoek?**
- **Heeft het programma aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied / de discipline?**
- **Waarborgt het programma de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft het aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk?**

Bevindingen

Opleidingsprogramma

2.1.1. De opleiding (m.i.v. het studiejaar 2009-2010) bestaat uit een major, een specialisatie en een afstudeerfase. Het programma heeft een duur van zes jaar bij een totaal aantal EC's van 240 (zie facet 2.6).

Instromende studenten volgen een propedeuse van anderhalf jaar. Naast de propedeuse is er een aantal modules dat voor iedere vakrichting verplicht is: de basis voor iedere natuurgeneeskundig therapeut (bijv. Medische vakken, Gezondheidszorg, Voeding en diëtetiek). Dit wordt aangeduid als major.

Om toegelaten te worden tot de hoofdfase moet de student minimaal 40 studiepunten hebben behaald, waaronder bepaalde voorgeschreven modules afhankelijk van de keuze van specialisatie. In de hoofdfase worden naast de vakken van de major, ook de verschillende onderdelen van de gekozen specialisatie gedoceerd en in praktijk gebracht. De specialisaties zijn Traditionele Europese natuurgeneeskunde/fytotherapie, Klassieke homeopathie en Traditionele Chinese natuurgeneeskunde/acupunctuur.

Het programma is opgebouwd aan de hand van integrale leerlijnen die corresponderen met de geleidelijke competentie ontwikkeling. In het programma is de praktijkcomponent als een doorlopende lijn van praktijkperioden verweven. Aan het eind van het vijfde leerjaar wordt er een integrale opdracht uitgevoerd.

De studie wordt in het zesde jaar afgesloten met een scriptie en een eindgesprek. Bij dit eindgesprek is ook de externe werkvelddeskundige aanwezig.

Kennisontwikkeling via vakliteratuur en beroepspraktijk

2.1.2. De kennisontwikkeling van de student vindt plaats in een competentiegericht onderwijsconcept, waarin activerend leren centraal staat. Studenten moeten uitgedaagd worden tot het tonen van actief leergedrag. De leerinhouden van de opleiding zijn geordend volgens het zogenoemde KIO-model. Dit model kent drie fasen in de competentieontwikkeling van de student: (i) kennis verwerven en oriëntatie, (ii) integratie van kennis en vaardigheden en (iii) ontwikkeling naar zelfstandig therapeut.

2.1.3. Vakliteratuur wordt gebruikt als voorgeschreven en aanbevolen literatuur zowel in theorie-modules als praktijkmodules. De opleiding gebruikt daarnaast ook door docenten ontwikkelde readers. Deze worden elk jaar geactualiseerd. De verplichte en aanbevolen literatuur is vermeld in de moduleboeken. Het auditteam heeft tijdens het visitatiebezoek de boekenlijst bestudeerd en concludeert dat de aangeboden literatuur voldoende breed, relevant en van het voor de opleiding relevante hbo-niveau is. Studenten maken gebruik van Nederlandse literatuur en van buitenlandse vakliteratuur (vooral Engelse boeken).

2.1.4. De student voert in de praktijkperioden praktijk- en/of onderzoeksopdrachten uit. Onderzoeksvaardigheden worden geoefend in integrale opdrachten. De afstudeeropdracht betreft een onderzoeksopdracht, welke wordt uitgevoerd aan de hand van een probleemdefinitie en een plan van aanpak.

In het plan van aanpak komen aspecten als de relevantie van het onderzoek, de onderzoeksopzet en de methodologische verantwoording aan de orde. Een voldoende beoordeling van het plan van aanpak leidt tot de uitwerking van het afstudeerwerkstuk. Uit de vooraf toegestuurde documenten was het voor het auditteam nog niet duidelijk op welke wijze het aanleren van onderzoeksvaardigheden wordt ondersteund. Tijdens de audit heeft de opleiding toegelicht dat met ingang van het studiejaar 2009-2010 een vaste onderzoekslijn wordt ingevoerd uitmondend in de eisen die aan onderzoek en afstudeerwerkstuk worden gesteld. Hiertoe wordt onder meer de module Methodologie aangepast. Het auditteam acht dit een adequate aanpak.

2.1.5. Het auditteam stelt vast dat de interactie met de beroepspraktijk adequaat is geregeld. Het curriculum van de opleiding CAM is zo opgezet dat studenten gedurende de gehele studie in aanraking komen met de beroepspraktijk. De relatie met de beroepspraktijk komt als volgt uitdrukking:

- studenten werken in een beroepsgerichte context aan het oplossen van beroepsproblemen;
- reflectie op de beroepsuitoefening is een wezenlijk onderdeel van het curriculum;
- een gedeelte van de opleiding vindt via de praktijkperioden plaats in de beroepspraktijk;

De verbinding tussen theorie en praktijk komt in alle modules aan de orde, maar vooral via de opbouw van de praktijkperiodenlijn: oriënteren - ervaring opdoen - behandelen onder begeleiding en zelfstandig handelen, uitmondend in de afstudeeropdracht. In deze lijn worden de beroepsvaardigheden aangeleerd.

Verbinding met de actuele ontwikkelingen

2.1.6. Door de praktijkcomponenten in het curriculum is er een hechte relatie met actuele ontwikkelingen in het vakgebied en de beroepspraktijk. De opleiding onderhoudt contact met het werkveld door onder andere de beroepsverenigingen en de beroepenveldcommissie. Het auditteam heeft kennis genomen van de verslagen van de beroepenveldcommissie. Het auditteam is op grond van zijn bevindingen en van de gesprekken tijdens de audit van oordeel dat de actuele ontwikkelingen in het vakgebied worden gevolgd en vertaald naar het onderwijs. Actualisering zou naar het oordeel van het team nog kunnen worden aangescherpt door toegang tot onderzoek (EMBASE, AMED, CINAHL), bijvoorbeeld via uitbreiding van de portal van Saxion. Een voorbeeld van actualisering is de aanpassing van het programma tengevolge van integratie van wetenschappelijk onderzoek in de iriscopie en daarmee samenhangend het doorvoeren van de nieuwe plaatsbepaling van de iriscopie ten aanzien van diagnoses.

2.1.7. Docenten zijn actief binnen de stagebegeleiding en begeleiding bij het afstudeertraject. Zij komen in contact met bedrijven en uit deze ervaringen wordt casuïstiek in het programma ingezet. Docenten, met name docenten van de specialisatierichtingen, zijn eveneens als CAM therapeut werkzaam in de beroepspraktijk. Zij brengen in de lessen hun ervaring in de vorm van papercases in. De opleiding geeft in de modulewijzers aan op welke wijze aan de actualiteit aandacht wordt besteed.

Borgen van de ontwikkeling van beroepsvaardigheden.

2.1.8. In het competentieoverzicht is vastgelegd over welke beroepsvaardigheden de student bij afstuderen beschikt. De opleiding is zodanig opgezet dat alle te ontwikkelen competenties, dus ook alle beroepsvaardigheden aan de orde komen en worden getoetst. De samenhang met de beroepspraktijk wordt in alle jaren van de opleiding gerealiseerd. De opbouw van het praktijkgedeelte loopt volgens de lijn: oriënteren – ervaring opdoen – behandelen onder begeleiding – zelfstandig handelen.

In de praktijkperiode van de propedeuse staat de oriëntatie centraal met als doel dat studenten in de praktijk kennis maken met zowel de reguliere als de complementaire zorg.

In de hoofdfase wordt in de praktijkperiode 'ervaring opdoen' geoefend in het afnemen van de anamnese en het toepassen van andere diagnostische methoden, het maken van de analyse en het opstellen van het behandelplan. In de praktijkperioden 'behandelen onder begeleiding' en 'zelfstandig handelen' vindt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden plaats door het onder supervisie zelfstandig behandelen van een cliënt door de student, waarbij van de student steeds meer zelfstandigheid wordt verwacht en de praktijkbegeleider steeds meer op afstand opereert.

Deze praktijkperioden zijn met name gericht op integratie van de leerstof, waarbij de student de verbanden weet te leggen tussen de verschillende onderdelen van de opleiding tot CAM therapeut.

De opleiding wordt afgesloten met een afstudeeropdracht en een eindgesprek waarin onder meer sociaal en communicatieve vaardigheden en onderzoeksvaardigheden aan de orde zijn.

Studenttevredenheid

2.1.9. De opleiding geeft in het Evaluatie- en verbeterplan op basis van de gehouden module-evaluatie en het in 2009 gehouden onderzoek bij alumni aan, dat studenten over het geheel genomen tevreden zijn over het programma. Tijdens het gesprek met de studenten bleek dat deze zeer tevreden zijn met de beroepsgerichtheid van het programma.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- De kennisontwikkeling vindt plaats in interactie met de beroepspraktijk en door middel van aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal. Het auditteam stelt op grond van haar bevindingen vast dat het onderzoek door invoering van een vaste onderzoekslijn verder zal worden aangescherpt.
- De opleiding heeft door de opzet van het onderwijs voldoende verbanden met de actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk.
- Het auditteam stelt vast dat de ontwikkeling van de beroepsvaardigheden wordt geborgd door middel van de praktijkperiodenlijn.
- Het auditteam stelt vast dat de studenten die het team tijdens de audit heeft gesproken tevreden zijn over de beroepsgerichtheid van de opleiding.

Facet 2.2. Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma

Criteria

Het facet 'Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Is het programma een adequate concretisering van de eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen?**
- **Zijn de eindkwalificaties adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma?**
- **Biedt de inhoud van het programma studenten de mogelijkheid de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken?**

Bevindingen

Concretisering van het programma

2.2.1. Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. Het opleidingscurriculum is gebaseerd op de door de opleiding vastgestelde competenties. Deze competenties weerspiegelen het te bereiken niveau. De competenties zijn geordend naar de onderscheiden beroepsrollen.

Aan de hand van de competenties heeft de opleiding zeven leergebieden onderscheiden: professionele vaardigheden (32 EC), medische vaardigheden (48 EC), therapeutische vorming (16 EC), voeding & diëtetiek (22 EC), specialisatie (54 EC) en praktijk (68). Binnen deze leergebieden is bepaald welke competenties aan de orde moeten komen. Deze leergebieden omvatten elk een aantal modules.

Vertaling naar leerdoelen

2.2.2. De opleiding heeft in een uitvoerig overzicht aangegeven welke module of welke modules binnen een taakgebied bijdraagt respectievelijk bijdragen aan een bepaalde competentie. Met het oog op de toetsing van de competenties is vervolgens een vertaalslag gemaakt naar waarneembare gedragingen van de student in casu de leerdoelen. Leerdoelen geven aan op welk niveau of op welk aspect van de opleidingscompetenties de desbetreffende module zal worden getoetst. Elke module kent een moduleboek dat een beschrijving bevat van de leerdoelen gerelateerd aan de opleidingscompetenties die aan de orde zijn. In de Handleiding praktijkmodules is per praktijkperiode op inzichtelijke wijze vastgelegd aan welke competenties de student in die periode werkt en welke leerdoelen aan het eind daarvan moeten zijn bereikt.

Op het moment dat de student alle modules succesvol heeft doorlopen en daarop is getoetst heeft hij alle competenties behaald.

In de direct op de beroepspraktijk gerichte onderdelen (praktijk en stage) kan de studenten eigen leerdoelen toevoegen.

Studenten gaven in het gesprek tijdens de audit aan dat voor hen de leerdoelen en competenties per module voldoende duidelijk waren.

Mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken

2.2.3. De onderwijsvisie van de opleiding behelst onder meer dat studenten actief lerend zich de competenties verwerven en eigen maken. Er is sprake van een propedeuse en een hoofdfase. De propedeuse is vooral gericht op het verkrijgen van kennis van en inzicht in de basisstof. In de hoofdfase worden naast de majorvakken ook de verschillende onderdelen van de gekozen specialisatie gedoceerd en in praktijk gebracht. In deze fase vindt de integratie van kennis en vaardigheden plaats.

In het opleidingstraject is een aantal drempels ingebouwd. De kandidaat wordt tot de hoofdfase toegelaten als tenminste 40 EC, de module Anatomie/Fysiologie 1.1., 1.2. en 1.3 en bepaalde vakken, afhankelijk van de specialisatie, zijn behaald. Aan een praktijkperiode mag worden begonnen als de voorafgaande praktijkperiode met tenminste een voldoende is afgerond. Met het afstudeerproject kan eerst worden begonnen indien alle modules en vijf praktijkperioden met een voldoende zijn afgerond.

De opleiding merkt tijdens de audit op dat sommige studenten binnenkomen met een leerachterstand vooral op de gebieden scheikunde en biologie. De opleiding biedt dan de mogelijkheid 'bijspijkercursussen' te volgen. Hierbij wordt voor de nabije toekomst gedacht aan de vorm van 'summercourses'.

Daarnaast heeft de opleiding met het oog op de aanpassingen van het curriculum voor ouderejaars (vierde tot en met zesde jaar) een 'inhaalprogramma' opgesteld. Dit programma biedt de ouderejaarsstudenten tijdens hun studie de mogelijkheid door het volgen van bepaalde modules en het afstudeerproject volgens de nieuwe normen uit te voeren alsnog op bachelorniveau af te studeren . Dit programma is vrijwillig te volgen.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- Het programma is naar het oordeel van het auditteam een concrete vertaling van de eindkwalificaties in termen van te bereiken competenties. De opleiding heeft vervolgens de competenties gerelateerd aan een aantal leergebieden met bijbehorende modules en op adequate wijze aangegeven over welke kennis en vaardigheden studenten dienen te beschikken om de competenties te kunnen verwerven.
- De competenties zijn vertaald naar leerdoelen, die zijn gekoppeld aan modules. De leerdoelen zijn voor de student kenbaar in de moduleboeken en in de Handleiding praktijkmodules.
- De leerdoelen bieden studenten de mogelijkheid de competenties te verwerven.

Facet 2.3. Samenhang Programma

Criterium

Het facet 'Samenhang Programma' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Is het studieprogramma inhoudelijk samenhangend?**

Bevindingen

Verticale samenhang

2.3.1. De leerinhouden van de opleiding zijn geordend volgens het zogenoemde KIO-model, waarbij de ontwikkeling van de competenties van de student als kennisverwerver, via integratie van kennis en vaardigheden naar ontwikkeling van zelfstandig therapeut centraal staat.

In het curriculum is sprake van een toenemende complexiteit en zelfsturing. Studenten voeren door middel van theorievorming en opdrachten steeds complexere beroepstaken uit. Het curriculum is cumulatief opgebouwd, waarbij verworven kennis en vaardigheden uit eerdere modules in daarop volgende modules worden gebruikt. Dit houdt in dat de modules een enigszins dwingende volgorde hebben.

Daarnaast loopt door het gehele curriculum heen de lijn van de praktijkperioden, welke wordt afgerond met het afstudeerproject. De student wordt voorafgaande aan de onderscheiden praktijkperioden via hoorcolleges en instructielessen daarop voorbereid. Ook hier is sprake van een cumulatieve opbouw. Toenemende zelfsturing is zichtbaar door een ontwikkeling van intensieve naar extensievere begeleiding.

Horizontale samenhang

2.3.2. Horizontale afstemming wordt geborgd door inhoudelijk verwante modules voor dezelfde periode in te roosteren. Ter illustratie: bij behandeling van de pathologie van het maag/darmkanaal wordt dit tegelijkertijd ook bij voeding en diëtetiek behandeld.

Daarnaast kent de opleiding een horizontale verbinding tussen de leergebieden als ordeningsmiddel.

De inhoudelijk afstemming binnen en tussen de leergebieden komt twee maal per jaar in een docentenoverleg aan de orde. Samenhang van het curriculum is een blijvend aandachtspunt van het management. De opleiding zal om de samenhang nog meer zichtbaar te maken komend studiejaar een clustering tussen inhoudelijk samenhangende modules ontwikkelen.

Samenhang binnen- en buitenschools curriculum

2.3.3. Er is grote samenhang tussen het binnen- en buitenschoolscurriculum. In de buitenschoolse curriculumonderdelen - de praktijkperioden - maken studenten kennis met zowel de reguliere als de complementaire zorg. De praktijkmodules zijn beschreven in de Handleiding praktijkmodules. Bij elke praktijkmodule wordt beschreven welke binnenschoolse modules studenten afgerond dienen te hebben voordat aan de betreffende praktijkperiode kan worden begonnen en in welke binnenschoolse modules ze worden voorbereid op een praktijkperiode. Tevens is daarbij aangegeven aan welke eisen een stageplaats moet voldoen.

Oordeel: voldoende

Het auditteam stelt vast dat sprake is van structurering van de organisatie van het onderwijs door toepassing van het KIO-model en zeven leergebieden, waardoor de samenhang in zowel verticale als horizontale zin is geborgd. Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende.

Facet 2.4. Studielast

Criterion

Het facet 'Studielast' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Is het programma studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zoveel mogelijk worden weggenomen?**

Bevindingen

2.4.1. De opleiding heeft de studielast – verdeeld over de zes studiejaren - normatief vastgelegd in het curriculum en materieel in de moduleboeken. Het onderwijs is verdeeld in onderwijseenheden: modulen, praktijkdagen en stages. De volgorde van zowel de modulen en van de praktijkperioden is vastgelegd en kent een cumulatieve opbouw. Alle modulen worden eenmaal per jaar aangeboden en afgesloten met een tentamen. In de jaarplanning zijn de tentamendata en de data van inlevering van opdrachten bekend. Overeenkomstig de Onderwijs- en examenregeling wordt binnen 15 werkdagen na het tentamen de uitslag doorgegeven aan de cijferregistratie.

2.4.2. De opleiding geeft aan dat bij het ontwerpen van de modulen rekening wordt gehouden met de verhouding tussen contacturen, zelfstudie en toetsen. Er is sprake van een zodanige roostering dat de studielast gelijkmatig verspreid is over het studiejaar en dat de student de module kan afronden binnen de gestelde tijd. De modulen hebben doorgaans een studielast van 3 – 5 EC. De opleiding kent 36 colledagen per jaar op vrijdag (10) en zaterdag (26). Door het deeltijdse karakter van de opleiding is het niet mogelijk het onderwijsprogramma versneld te doorlopen. Het aantal contacturen bedraagt 216 uur.

2.4.3. De opleiding heeft in de moduleboeken doorstroomregels vastgelegd. Bij iedere module wordt aangegeven of een bepaalde voorafgaande module moet zijn gevolgd dan wel afgerond. Ook wordt beschreven welke de relatie met de voorafgaande en de volgende module is en hoe deze inhoudelijk op elkaar aansluiten. Hiermee wordt het de eigen verantwoordelijkheid van de student om de modulen zoveel mogelijk in de aangegeven volgorde te doorlopen.

2.4.4. De opleiding geeft in het Evaluatie- en verbeterplan op basis van de in het studiejaar 2008-2009 gehouden module-evaluatie en onderzoek bij alumni aan dat de studielast door de meerderheid van de studenten als overeenkomstig de nominale studielast wordt bevonden. De modulen anatomie/ fysiologie en psychopathologie worden echter door de studenten als zwaar ervaren. Andere modulen zoals de modulen structuur gezondheidszorg en ethiek worden als licht bestempeld. De docenten van deze modulen hebben de opdracht gekregen hun programma, inclusief de literatuur, te verzwaren.

2.4.5. Uit de gesprekken met de studenten tijdens de audit blijkt dat er geen belemmeringen in de voortgang in de vorm van struikelvakken zijn. De opleiding geeft aan wel een efficiëntieprogramma te kunnen aanbieden via de Hogeschool Utrecht voor scheikunde en biologie. De studenten waren hier positief over. Zij waardeerden de opleiding als pittig en gaven aan dat zij gemiddeld 28 á 30 uur per week aan de opleiding besteden.

2.4.6. Studenten zijn tevreden over de roosters, de spreiding van de ingeroosterde uren en de informatie hierover. Ze zijn eveneens tevreden over de wijze waarop ze op de hoogte worden gebracht.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- de formele studielast wordt jaarlijks geëvalueerd en uit deze evaluatie blijkt dat de studielast over het algemeen overeenkomstig de nominale studielast wordt bevonden.
- de studielast is op juiste wijze gespreid over de jaren. Studenten zijn hier positief over. Het auditteam heeft waardering voor het feit dat de opleiding extra onderwijs in de vorm van bijspiijkercursussen verzorgt in vakken waar eerstejaarsstudenten deficiënties hebben, zoals scheikunde en biologie.

- de opleiding legt in de moduleboeken doorstroomregels vast, waardoor studenten op een adequate wijze worden geïnformeerd over de aansluiting tussen de betreffende modules.

Facet 2.5. Instroom

Criterium

Het facet 'Instroom' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Sluit het programma qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten: vwo, havo, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek?**

Bevindingen

2.5.1. De Onderwijs- en Examenregeling bevat de voorwaarden van toelating tot de opleiding. Toegelaten wordt degene die beschikt over:

- a. Een diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs;
- b. Een diploma hoger algemeen vormend onderwijs;
- c. Een diploma van een middenkaderopleiding of diploma van een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs;
- d. Een getuigschrift van een met goed afgelegd propedeutisch of afsluitend examen aan een instelling voor hoger onderwijs;
- e. Een al dan niet in Nederland afgegeven diploma dat naar het oordeel van de directie ten minste gelijkwaardig is aan de in het eerste tot en met derde lid genoemde diploma's. In zijn oordeel kan de directie een advies van de NUFFIC op dat gebied betrekken, en/of de uitkomst van een toelatingsonderzoek zoals bedoeld onder f, met dien verstande dat in dit geval van de leeftijdseis kan worden afgeweken;
- f. Een getuigschrift van een met goed gevolg afgelegd toelatingsonderzoek zoals bedoeld in artikel 7.29 van de wet en nader geregeld in de 'Regeling toelating studenten 21 jaar en ouder'.

2.5.2. Het auditteam heeft de gegevens over de samenstelling van de instroom bestudeerd. Hieruit blijkt dat over de afgelopen jaren het merendeel van de instromers reeds een andere beroepsopleiding op mbo of hbo of een wo-opleiding (80%) heeft afgerond. De opleiding verwacht dat in de toekomst meer studenten met alleen een havo of vwo opleiding zullen instromen. De opleiding is zich er van bewust dat deze ontwikkeling andere eisen stelt aan de studie- en stagebegeleiding.

2.5.3. De opleiding heeft de vorm en inhoud van de aangeboden (para)medische modulen vergeleken met die van andere paramedische hbo-opleidingen die dezelfde instroomeisen hebben. De literatuurlijst sluit aan bij die van bedoelde opleidingen. Hierdoor sluiten volgens de opleiding de medische vakken aan op het niveau van instromende studenten die geen (para)medische vooropleiding hebben en kan op verantwoorde wijze vrijstelling verleend worden aan degene die dat wel hebben.

2.5.4. De opleiding houdt een intakegesprek met iedere instromende student. Daarbij wordt gekeken welke vrijstellingen mogelijk zijn. Uit het jaarverslag 2008 blijkt dat aan vier eerste jaarstudenten vrijstelling op grond van hun vooropleiding is verleend en aan acht studenten in het tweede jaar. De opleiding onderzoekt de mogelijkheid om in de toekomst gebruik te maken van het erkende EVC-centrum van Saxion Next.

2.5.5. Aankomende studenten ontvangen op verzoek een brochure over de opleiding. De opleiding verzorgt per studiejaar twee open dagen waarop minicolleges van 20 minuten worden gegeven. Op deze dagen zijn docenten en studenten aanwezig om vragen te beantwoorden. Ook is het mogelijk voor aankomend studenten colleges in de propedeuse bij te wonen. De aankomend student kan met de directie een persoonlijk gesprek voeren.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- de opleiding verkrijgt op structurele wijze inzicht in de karakteristieken van de instromende studenten en doet onderzoek naar hun motieven. De opleiding voert hiertoe intakegesprekken.
- de opleiding hanteert een vrijstellingsbeleid voor de (para)medische vakken op basis van een inhoudelijke vergelijking met andere para-medische hbo-opleidingen.
- de opleiding verzorgt op adequate wijze voorlichting ten behoeve van aankomend studenten.

Facet 2.6. Duur

Criterium

Het facet 'Duur' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:³

- **Voldoet de opleiding aan de formele eis (240 ECTS) m.b.t. de omvang van het curriculum van een HBO bachelor opleiding?**

Bevindingen

Blijkens de programmabeschrijving bedraagt het totaal aantal studiepunten van de deeltijdopleiding 240 EC. Daarmee voldoet de opleiding aan de formele, kwantitatieve eis die aan HBO bachelor opleidingen wordt gesteld.

Oordeel: voldoende

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleiding een omvang heeft van 240 EC, reden dit facet als voldoende te kwalificeren.

³ In feite gaat het hier niet om een criterium, maar om een formele vereiste. Zie de voetnoot bij beslissing E.

Facet 2.7. Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud

Criteria

Het facet 'Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Is het didactisch concept in lijn met de doelstellingen?**
- **Sluiten de werkvormen aan bij het didactisch concept?**

Bevindingen

2.7.1. De onderwijsvisie van de opleiding is gebaseerd op de volgende aspecten:

- Het onderwijs is competentiegericht. Hierbij worden de verschillende beroepsrollen (zie facet onderscheiden).
- Het ontwikkelen van autonoom denken loopt als een rode draad door het curriculum;
- Tijdens het onderwijsleerproces wordt veel aandacht geschonken aan het toepassen van theorie in de praktijk en omgekeerd door ervaringen uit de praktijk door middel van bijvoorbeeld casuïstiek in te brengen in de theorielessen;
- Het onderwijs is zodanig ingericht dat de student actief lerend deze competenties verwerft en zich eigen maakt;
- Het verwerven van competenties vindt plaats in een leertraject met als hoofdkenmerk aandacht voor individuele ontwikkeling;
- De student is binnen het leertraject zelf verantwoordelijk voor zijn individueel ontwikkelingsproces.

2.7.2. Afgestudeerden dienen in staat te zijn verbanden te leggen tussen concept en context; het geleerde kunnen toepassen in de praktijk, maar ook dat problemen uit de beroepspraktijk naar de theorie moet worden vertaald. De opleiding gaat in haar opleidingsconcept uit van een sociaalconstructivistische benadering waarbij de nadruk ligt op actieve en constructieve aard van leren in een leeromgeving die daartoe uitnodigt. Dit betekent dat het accent ligt op de eigen verantwoordelijkheid van de student voor het eigen leerproces.

De opleiding hanteert hierbij het zogenoemde KIO-model dat als leidraad heeft de ontwikkeling van de competenties van de student van kennisverwerver naar therapeut (zie facet 2.1.).

2.7.3. In het programma zijn kenmerkende beroepssituaties uitgangspunt bij de leeractiviteiten van de student. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de keuze van opdrachten, casuïstiek bij lessen en vaardigheidstrainingen en werkbezoeken. In de moduleboeken wordt de relatie gelegd tussen de opleidingscompetenties en de leerdoelen, en tussen de leerdoelen en de gekozen didactische werkvormen.

2.7.4. De werkvormen zijn zodanig gekozen dat de student actief betrokken is en het accent wisselend ligt op theorievorming en de praktijk. Zelfwerkzaamheid wordt gestimuleerd door thuisopdrachten en zelfstudie aan de hand van de opgegeven literatuur. Studenten worden op de praktijkperioden voorbereid door hoor- en werkcolleges en instructielessen. Verder wordt gebruik gemaakt van vaardigheidstrainingen, papercases, anamneseopdrachten en casuïstiekopdrachten. Hierbij wordt rollenspel, oefenen op elkaar, het werken in intervisiegroepen en presenteren als werkvorm gehanteerd.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- De opleiding heeft haar didactisch concept expliciet beschreven en is in lijn met de door de opleiding gekozen doelstelling. De diversiteit van werkvormen sluit naar het oordeel van het auditteam hierop goed aan.
- Het auditteam stelt op grond van de programmabeschrijving in de moduleboeken en de Handleiding praktijkmodulen vast dat het didactisch concept op een heldere wijze in het opleidingsprogramma is ingebed.

Facet 2.8. Beoordeling en Toetsing

criterium

Het facet 'Beoordeling en Toetsing' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt door de beoordelingen, toetsingen en examens adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd?**

Bevindingen

2.8.1. De opleiding heeft het toetsingsbeleid beschreven in het Beleidsplan Toetsing. De achterliggende toetsvisie kent een aantal uitgangspunten waarin het belang van de verbinding met de beroepspraktijk terug te vinden is. Centraal staat het toetsen van professioneel gedrag in een authentieke context tezamen met de bijbehorende kennis en vaardigheden. Hiertoe zijn de competenties vertaald in leerdoelen als waarneembare gedragingen van de student. Hiermee toont de student aan de competenties te hebben bereikt. Deze leerdoelen worden aan het eind van iedere module getoetst. In het begin van de studie meer afzonderlijk, maar later steeds meer geïntegreerd. In de stage en het afstudeerproject is de integrale lijn duidelijk zichtbaar. Toetsing vindt in toenemende mate plaats in een authentieke omgeving.

2.8.2. In het beleidsplan geeft de opleiding een overzicht van de inhoud van de toetsing. Ter illustratie enkele toetsdomeinen en toetsmomenten:

- parate kennis wordt getoetst aan het eind van de module.
- inzicht in het kennisdomein wordt getoetst in moduletoetsing, integrale opdrachten en praktijk.
- toepassen van kennis en vaardigheden wordt getoetst in moduletoetsing, in praktijk en in het afstudeerproject.
- integratie kennis en vaardigheden, competenties en praktijk wordt getoetst door integrale opdrachten.

In de moduleboeken wordt onder meer aangegeven welke aspecten worden getoetst en de criteria.

2.8.3. De gebruikte toetsvormen bieden de student de gelegenheid te tonen dat hij de competenties of de daaraan ten grondslag liggende kennis, vaardigheden en attitudes heeft verworven. De opleiding onderscheidt de volgende toetsvormen: schriftelijke toetsen (multiple choicevragen, essayvragen en verslagen), mondelinge toetsen (protocolformulier), vaardigheidstoetsen, werkstukken, procesbeoordeling, (reflectie)-verslag, praktijkbeoordelingen en eindgesprek. De opleiding heeft hiertoe beoordelingsformulieren ontwikkeld. De moduleboeken bevatten de wijze van toetsen. Per 1 september 2009 voert de opleiding een systeem van portfolio in. Beoordeling van de portfolio maakt onderdeel uit van de eindbeoordeling.

2.8.4. In de Onderwijs- en Examenregeling zijn voorwaarden opgenomen waaronder de student wordt toegelaten tot de hoofdfase, de stages (praktijkperioden) en de afstudeeropdracht. De opleiding kent een bindend studieadvies, waarbij de student wordt toegelaten tot de hoofdfase indien 40 EC van de propedeuse zijn behaald en bepaalde modules met een voldoende zijn afgerond.

2.8.5. De examencommissie bewaakt de kwaliteit van de toetsing en de kwaliteit van de organisatie rondom de toetsing. De examencommissie hanteert daarbij een set van kwaliteitseisen onder de labels validiteit, betrouwbaarheid, representativiteit, authenticiteit en duidelijkheid. De examencommissie beoordeelt de kwaliteit van de toetsing op dit moment steekproefsgewijs, maar zal de borging van dit proces meer structureel uitvoeren.

2.8.6. De verantwoordelijkheid voor de moduletoetsing ligt bij de docent die de module verzorgt, voor de praktijktoetsen bij de praktijkbegeleider van de opleiding en de praktijkmentor van het praktijkverlenende bedrijf.

De eindverantwoordelijkheid voor het afstudeerproject (20 EC) ligt bij de begeleider, terwijl bij het eindgesprek deze verantwoordelijkheid ligt bij de afstudeercommissie. De Handleiding afstuderen bevat een beschrijving van deze verantwoordelijkheden, van de beoordeling en van de procesgang. Hieruit blijkt dat de beoordeling van het eindgesprek wordt vastgesteld door de beoordelaar en de begeleidend docent. De externe begeleider heeft hierin een adviserende rol.

Tijdens de audit heeft het auditteam de band tussen begeleiding en beoordeling en de rol van een tweede beoordelaar besproken met de examencommissie en met het opleidingsmanagement.

Hieruit komt naar voren dat sprake is van een tweede beoordelaar ingeval van discussie. De opleiding brengt het komende cursusjaar een grotere transparantie in de objectiviteit van de beoordeling tot stand door een meer duidelijke scheiding tussen begeleiding en beoordeling.

2.8.7. De opleiding geeft in het Evaluatie- en verbeterplan op basis van de gehouden module-evaluatie aan dat studenten tevreden zijn over de kwaliteit van de toetsing. De organisatie verloopt naar wens en de toetsen zijn voldoende gespreid. De mogelijkheden te herkansen zijn volgens de studenten voldoende.

2.8.8. Binnen 15 werkdagen na de dag waarop een tentamen is afgelegd ontvangt de student schriftelijk de uitslag. Het beoordelings- en toetssysteem kent een procedure van bezwaar en beroep. De cijferregistratie wordt met ingang van 1 januari 2010 verzorgd door Saxion Next.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- De huidige praktijk van toetsen en beoordelen wordt op een gestructureerde en gecontroleerde wijze uitgevoerd,
- De opleiding legt op heldere wijze een relatie tussen de te bereiken leerdoelen en de toetsvormen. De toetsvormen sluiten aan op de gehanteerde werkvormen.
- het auditteam stelt vast dat de kwaliteit van het proces van beoordelen voldoende is geborgd doordat de opleiding duidelijke criteria hanteert, welke zijn opgenomen in de moduleboeken en de diverse handleidingen. Hij tekent daarbij aan dat de opleiding de positie van de begeleider als beoordelaar nadere aandacht zal schenken.
- Het auditteam is van oordeel dat de toetsmomenten evenwichtig zijn gespreid, mede omdat de studenten de praktijkopdrachten en de stage gedeeltelijk zelf plannen.
- Het beroepenveld is actief in adviserende zin betrokken bij de beoordeling van studenten bij stage opdrachten en bij het afstudeerwerkstuk.

SAMENVATTEND OORDEEL "PROGRAMMA": VOLDOENDE

Het auditteam beoordeelt het Onderwerp "Programma" voor de opleiding als voldoende

- De facetten Eisen HBO, Samenhang Programma, Duur en Beoordeling en Toetsing zijn als voldoende beoordeeld. De facetten Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma, Studielast, Instroom en Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud zijn als goed beoordeeld. Het oordeel op het onderwerp "Programma" is voor de opleiding Complementary and alternative medicine derhalve positief.

Onderwerp 3: Inzet van Personeel

Dit onderwerp kent drie facetten: 1. eisen hbo; 2. kwantiteit personeel; 3. kwaliteit personeel.

Facet 3.1. Eisen HBO

Criterium

Het facet 'Eisen HBO' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt het onderwijs voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk?**

Bevindingen

3.1.1. De opleiding beschikt over een personeelsplan, waarin de inhoudelijke, onderwijskundige c.q. organisatorische kwaliteiten ten aanzien van het personeel zijn opgenomen. Aan de opleiding zijn 27 docenten verbonden. Op één docent na zijn alle docenten werkzaam op freelance-basis. Gemiddeld zijn de docenten ruim 10 jaar aan de opleiding verbonden.

3.1.2. Het overgrote deel (74%) van deze docenten is bekend en actief betrokken bij het werkveld van de CAM therapeut. In het personeelsplan wordt een overzicht van deze betrokkenheid gegeven. Vijftien docenten hebben een eigen praktijk in één van de complementaire disciplines, terwijl drie docenten op een andere wijze aan het werkveld verbonden zijn (werkzaam in CAM gerelateerde branche of actief lid van besturen en/of commissies in het werkveld).

De overige docenten zijn werkzaam in het vakgebied waarin zij doceren, zoals embryologie, psychiatrie, methodologie (26%). Het auditteam heeft tijdens de audit de c.v.'s van de docenten ingezien en stelt op grond daarvan vast dat de docenten verbonden aan de opleiding voor het merendeel tevens werkzaam is op het werkveld van de CAM therapeut dan wel daar anderszins bij is betrokken.

3.1.3. De opleiding borgt de actuele band van de docenten met de beroepspraktijk door een jaarlijks check up van de CV's van docenten. Docenten vullen daartoe jaarlijks een standaard CV in, waarin de relatie met het CAM werkveld en/of de beroepspraktijk waarin de docent doceert wordt opgenomen. Op deze wijze blijft de opleiding op de hoogte van de actuele relatie van de docenten met het beroep.

3.1.4. Docenten onderhouden verder op verschillende manieren contacten met het werkveld.

Bijvoorbeeld door:

- lidmaatschap van een relevante beroepsvereniging of kennisplatform (bijv. NWP, NVF, Stichting Folia Orthica).
- een aantal docenten heeft gepubliceerd in vaktijdschriften en geeft lezingen. Enkele docenten zijn (mede-) auteurs van studieboeken.
- externe gastdocentschappen, zo is een van de docenten als hoogleraar betrokken bij het WHO Collaboration Center for Traditional Chinese Medicine.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- de docenten zijn actief betrokken bij het werkveld van de CAM therapeut dan wel zijn zij voor een belangrijk deel werkzaam in de beroepspraktijk.
- de opleiding voert een duidelijk beleid om zicht te krijgen op de actuele relatie van de docenten met de beroepspraktijk. Zij houdt daartoe tevens actief een overzicht bij waarin opgenomen de bijdragen in de vorm van publicaties, lezingen en deelname aan commissies aan het vakgebied.
- Docenten participeren aantoonbaar in beroepsverenigingen, geven lezingen, publiceren in vakbladen en enkele docenten zijn (mede-)auteur van studieboeken.

Facet 3.2. Kwantiteit Personeel

Criterium

Het facet 'Kwantiteit Personeel' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt er voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen?**

Bevindingen

3.2.1. De opleiding telt 27 docenten, waarvan er één in loondienst is en de overigen werkzaam zijn op freelance basis. Gemiddeld zijn docenten ruim 10 jaar aan de ANH verbonden. In de opbouw van het docententeam is sprake van een zekere vergrijzing. De gemiddelde leeftijd is 54 jaar.

Tijdens de audit is in gesprekken met het opleidingsmanagement de leeftijdsopbouw van het personeel door het auditteam aan de orde gesteld. De opleiding is zich van dit probleem bewust en neemt hiertoe maatregelen in de vorm van meer vaste aanstellingen van enkele kerndocenten, kennisdeling van oudere docenten (in vakken als Traditionele Europese geneeskunde, traditionele Chinese geneeskunde, fytotherapie en klassieke homeopathie) door begeleiding van zittende jonge docenten en het opzetten van een docentenpool tezamen met de Academie Gezondheidszorg van Saxion. De opleiding heeft een overzicht overlegd op welke wijze voor de verschillende vakken de begeleiding met ingang van het studiejaar 2009-2010 plaatsvindt. Ook docenten van Saxion Next dragen hier aan bij.

3.2.2. De opleiding beschikte per 31 december 2008 over 27 docenten (2,96 fte), waardoor een docent -studentratio wordt behaald van 1: 27,9. De streefwaarde van de opleiding is 1:30.

3.2.3. Tijdens de audit kwam in de gesprekken met docenten naar voren dat de werkdruk in overeenstemming was met de taken van de docenten. De opleiding is voornemens in het studiejaar 2009-2010 een medewerkerstevredenheidsonderzoek uit te voeren.

Oordeel: voldoende

Het auditteam is van oordeel dat het onderwijs met de beschikbare formatie kan worden ontwikkeld. Het team heeft kennisgenomen van de maatregelen die de opleiding neemt met het oog op de vergrijzing en de opbouw van het docentcorps. Hij acht deze maatregelen adequaat. Het auditteam kwalificeert op grond van zijn bevindingen dit facet van de opleiding als voldoende.

Facet 3.3. Kwaliteit Personeel

Criterium

Het facet 'Kwaliteit Personeel' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Is het personeel gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma?**

Bevindingen

3.3.1. In het personeelsplan heeft de opleiding vastgelegd aan welke kwalitatieve eisen het personeel moet voldoen om het programma inhoudelijk, onderwijskundig en organisatorisch te kunnen realiseren. Ook heeft de opleiding in dit plan van alle personeelsleden afzonderlijk en gezamenlijk per leergebied en per module vastgelegd over welke inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische kwaliteiten zij beschikken. Ook is daarin opgenomen over welke recente ervaring met het werkveld en de beroepspraktijk en internationale deskundigheid zij beschikken. Het auditteam heeft met waardering kennisgenomen van het personeelsplan. Het biedt naar het oordeel van het team een waardevol inzicht in de netwerk- en onderzoekrelaties van de docenten.

3.3.2. Uit het personeelsplan blijkt dat het merendeel van de docenten naast een CAM-opleiding een wo- of hbo-opleiding genoten heeft.

Gepromoveerd	WO master +*	WO master	HBO	Alleen CAM-opleiding
4 (14,8%)	1 (3,7)	7 (25,9%)	9 (33,3%)	6 (22,2%)

* docent met aanvullende huisartsenopleiding

3.3.3. Het personeelsplan gaat ook in op de deskundigheidsbevordering. De opleiding onderscheidt daarbij onderwijskundige scholing en individuele inhoudelijke en organisatorische scholing. De eventuele behoefte of noodzaak aan didactische scholing wordt bepaald in de afstemmingsgesprekken. Die noodzaak of behoefte kan voortvloeien uit de evaluaties, uit een leerwens van de docent zelf, of uit het krijgen van nieuwe taken.

Op dit moment volgen drie docenten de cursus didactische vaardigheden van ELAN, het scholingsinstituut van de Universiteit Twente. Het auditteam heeft kennisgenomen van een eerste versie van het scholingsplan 2009 – 2010. Speerpunten zijn daarin: bijscholing op het gebied van didactische vaardigheden, in wetenschappelijk denken en scholing op het gebied van begeleiding afstudeerprojecten en portfolio. Voor docenten die binnen het CAM domein doceren wordt in een aanvullend bijscholings-programma voorzien (bijvoorbeeld voor docenten fytotherapie de module farmacognosie).

3.3.4. De opleiding heeft de gesprekscyclus (een plan-, voortgangs- en een beoordelingsgesprek) zoals dat bij Saxion Next wordt gehanteerd overgenomen. Met docenten met een vast of tijdelijk dienstverband wordt drie maal per periode een gesprekscyclus gehouden. Freelance-docenten hebben één maal per jaar een gesprek waarin geëvalueerd wordt hoe de afgelopen periode is gegaan en welke afspraken er voor het volgend jaar worden gemaakt. De evaluaties van studenten vormen onder meer een input voor deze gesprekken. Scholing is een onderdeel van deze gesprekken. De opleiding heeft een Handreiking besprekpunten afstemmingsgesprek opgesteld. De eerste gesprekken zijn reeds gevoerd.

3.3.5. Docenten met BIG registratie en docenten die aangesloten zijn bij een beroepsvereniging zijn op basis van die registratie verplicht jaarlijks vakinhoudelijke nascholingen te volgen om hun kennis actueel te houden. Ook deze vorm van scholing vormt in de afstemmingsgesprekken een punt van bespreking. Nieuwe ontwikkelingen kunnen aanleiding zijn voor verdere scholing.

3.3.6. Het auditteam heeft tijdens de audit inzage gehad in de modulenevaluatie 2008-2009. Bestudering van de uitkomsten leidt het auditteam tot de conclusie dat de studenten over het algemeen goed tevreden waren over de kwaliteit van de docenten. In de gesprekken met studenten tijdens de audit wordt dit beeld bevestigd. Het auditteam heeft de docenten als betrokken en enthousiast ervaren.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- De opleiding beschikt over een helder uitgewerkt personeelsbeleid dat is gebaseerd op Saxion Next-brede visie.
- De opleiding heeft aandacht voor de kwaliteiten van de medewerkers en legt deze systematisch vast. Het auditteam is in dit verband positief onder de indruk van de wijze waarop de opleiding deze kwaliteiten in relatie brengt met de relevante modules.
- De studenten zijn over het algemeen zeer tevreden over de kwaliteit van het docentencorps. Het auditteam stelt op grond van de gesprekken tijdens de audit vast dat er sprake is van een enthousiast en bij de opleiding betrokken docententeam.
- Het auditteam stelt vast dat sprake is van personeel dat is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

SAMENVATTEND OORDEEL "INZET VAN PERSONEEL": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert het Onderwerp "Inzet van Personeel" voor de opleiding als voldoende

- De facetten Eisen HBO en Kwaliteit Personeel zijn met goed beoordeeld. Het facet Kwantiteit Personeel is met een voldoende beoordeeld. Het oordeel op het onderwerp "Inzet van personeel" is voor de opleiding Complementary and alternative medicine derhalve positief.

Conform de "Beslisregels Accreditatie" zoals vastgelegd in het NVAO-Accreditatiekader, kan een Onderwerp niet hoger scoren dan 'voldoende'. Het auditteam beoordeelt evenwel twee facetten van het onderwerp "Inzet van personeel" als goed. Dit rechtvaardigt (zie 'Beslisregels' onder E) een kwalificatie 'goed' voor dit onderwerp. Reden voor het auditteam de kwalificatie 'goed' als extra aantekening aan zijn oordeel toe te voegen.

Onderwerp 4: Voorzieningen

Dit onderwerp kent twee facetten: 1. materiële voorzieningen; 2. studiebegeleiding.

Facet 4.1. Materiële Voorzieningen

Criterium

Het facet 'Materiële Voorzieningen' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Zijn de huisvesting en de materiële voorzieningen toereikend om het programma te realiseren?**

Bevindingen

4.1.1. De lessen vinden plaats in het SAG gebouw te Utrecht. Het SAG (Stichting Additieve Geneeswijzen) verhuurt aan diverse instellingen, waaronder de ANH, lokalen. Tevens is het secretariaat van de ANH in dit gebouw gevestigd.

4.1.2. Ten behoeve van de lessen zijn beamers beschikbaar, een overheadprojector, diaprojectors, video en dvd-spelers en borden. Voor de lessen Oogdiagnostiek zijn er iriscopen en voor de praktijklessen zijn camera's beschikbaar waarmee consulten kunnen worden opgenomen. In het gebouw heeft de ANH een router geïnstalleerd zodat studenten met laptop het internet kunnen gebruiken.

De opleiding beschikt over onderwijs- en praktijkruimtes en een stagekliniek. Het auditteam tekent hierbij aan dat de infrastructuur van de instelling bij groei van het studentenaantal aandacht en extra investering behoeft om de kwaliteit van het onderwijs op hetzelfde peil te houden. Hoewel de opleiding beschikt over een eigen stagekliniek kwam tijdens de gesprekken naar voren dat de behoefte bestaat deze uit te breiden. De opleiding hanteert hier als benchmark de stageklinieken van de University of Middlesex.

4.1.3. De ANH beschikt over een kleine handbibliotheek, waar een belangrijk deel van de verplichte literatuur te vinden is. De studenten kunnen vanaf 2009 gebruik maken van de bibliotheekvoorziening van Saxion Next en de informatievoorziening door middel van de Portal Saxion Next. Onderzocht wordt of de bibliotheek van Saxion Next toereikend is voor de opleiding CAM en indien dit niet het geval is welke acties nodig zijn om deze toereikend te maken voor deze opleiding. Tijdens de audit is nadrukkelijk de rol van het intranet van Saxion ten behoeve van de informatievoorziening van CAM-studenten aan de orde. Het auditteam benadrukt het belang van een goede toegang tot onderzoek en tot voor CAM specifieke databases (zie ook facet 2.1. onder 2.1.5.). Het opleidingsmanagement treft hiertoe in overleg met Saxion Next met ingang van het studiejaar 2009-2010 maatregelen.

Oordeel: voldoende

Het auditteam heeft kennisgenomen van de beschikbare voorzieningen, waaronder de onderwijs- en praktijkruimten en het onderwijsondersteunend materiaal en oordeelt dat deze evenals de ict-omgeving adequaat zijn.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

Criteria

Het facet 'Studiebegeleiding' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Zijn de studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten adequaat met het oog op de studievoortgang?**
- **Sluiten de studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten aan bij de behoefte van de studenten?**

Bevindingen

4.2.1. De opleiding onderscheidt leerprocesbegeleiding en studieloopbaanbegeleiding. Leerprocesbegeleiding vindt voornamelijk plaats door docenten in de werk-, hoor- en praktijkcolleges.

De studieloopbaanbegeleiding wordt uitgevoerd door drie mentoren. Deze volgen de studieloopbaan van de aan hen toegewezen studenten, voeren gesprekken over de vorderingen en rapporteren hierover aan de opleidingsmanagers. De mentor is de vraagbaak voor de student bij problemen die de studievoortgang belemmeren. Bij complexe vragen wordt doorverwezen naar de opleidingsmanager. De student heeft minimaal één gesprek per jaar met de mentor. Op aanvraag zijn meerdere gesprekken mogelijk.

4.2.2. De studieloopbaanbegeleiding ontwikkelt zich gedurende de studie van sturend naar zelfsturend. Aan het begin is de studiebegeleiding meer gericht op de voortgang van de studie en het voldoen aan de leerdoelen. Naarmate de studieloopbaan vordert richt de begeleiding zich steeds meer op de door de student zelf geformuleerde leerdoelen en op de ontwikkeling van zijn zelfstandig professioneel functioneren. Ter ondersteuning van de competentieontwikkeling voert de opleiding per 1 september 2009 het portfolio in. De opleiding heeft een Handleiding portfolio opgesteld, waarin onder meer de inhoud van het portfolio, de verantwoordelijkheden en de organisatie is beschreven. Naast de mentor krijgt de student een portfoliobegeleider toegewezen die aan de hand van het portfolio het leerproces beoordeelt.

4.2.3. De begeleiding bij de praktijkperioden vindt plaats voorafgaande aan en tijdens de praktijkperiode. Voorafgaand aan bij voorbeeld de Werkveldoriëntatie worden studenten door de praktijkdocent voorbereid via een klassikaal gesprek en een opdracht. Bij de andere praktijkperioden wordt de student begeleid door een praktijkbegeleider en een vertegenwoordiger van de praktijkverlenende instantie. Per praktijkperiode is de wijze van begeleiding beschreven in de Handleiding Praktijkmodulen.

4.2.4. Bij het afstudeerproject zijn een afstudeerbegeleider en een beoordelende docent betrokken. De afstudeerbegeleider wordt de student aan het begin van het laatste studiejaar toegewezen. De student is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van gesprekken met de begeleider. De beoordelende docent wordt toegewezen op het moment dat de begeleidende docent het plan van aanpak heeft goedgekeurd. In de Handleiding afstuderen is de wijze van begeleiding beschreven.

4.2.5. De studiegids geeft uitgebreide informatie over de opleiding. Daarnaast bevatten de moduleboeken informatie over de te volgen module en heeft iedere student toegang tot het Saxion Portal. Hierop staat relevante studie-informatie, zoals de Onderwijs- en Examenregeling en het opleidingsconcept van de opleiding CAM.

4.2.6. Op basis van de gesprekken met studenten tijdens de audit stelt het auditteam vast dat de studenten overwegend tevreden waren met de wijze waarop de begeleiding is ingericht en zij deze ontvangen. Hierbij wordt opgemerkt dat de lijnen kort zijn en begeleiding ook op meer informele wijze plaats vindt.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de opleiding heeft een systeem van leerprocesbegeleiding en studieloopbaanbegeleiding ingesteld.
- de begeleiding van de praktijkperioden vindt in de regel plaats door een praktijkbegeleider en een vertegenwoordiger van het praktijkbedrijf. De wijze van begeleiding is helder beschreven in de Handleiding praktijkmodulen.
- Het auditteam stelt vast dat de studenten tevreden zijn over de wijze van studiebegeleiding en over de interne communicatie.

SAMENVATTEND OORDEEL "VOORZIENINGEN": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert het Onderwerp "Voorzieningen" voor de opleiding als voldoende.

- De facetten Materiële Voorzieningen en Studiebegeleiding zijn met voldoende beoordeeld. Het oordeel op het onderwerp "Voorzieningen" is voor de opleiding Complementary and alternative medicine derhalve positief.

Onderwerp 5: Interne Kwaliteitszorg

Dit onderwerp kent drie facetten: 1. evaluatie resultaten; 2. maatregelen tot verbetering; 3. betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld.

Facet 5.1. Evaluatie Resultaten

Criterion

Het facet 'Evaluatie Resultaten' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt de opleiding periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen?**

Bevindingen

5.1.1. De opleiding van Saxion Next werkt op basis van een geformuleerd kwaliteitszorgbeleid. De kwaliteitszorg is systematisch en gebaseerd op de pcda-cyclus. Hierbij zijn op opleidingsniveau het jaarplan en het jaarverslag de belangrijkste documenten. Het jaarverslag bevat de belangrijkste externe ontwikkelingen, de resultaten van de evaluaties, de tevredenheid van betrokkenen en de behaalde resultaten. In het jaarplan vermeldt de opleiding de voorge-nomen verbetermaatregelen en benodigd nieuw beleid.

5.1.2. De cyclus van de moduleevaluatie, het studenten tevredenheidsonderzoek en het alumnionderzoek heeft de opleiding beschreven in het Evaluatie- en verbeterplan. De opleiding heeft voor de eerste keer in 2008 de modules die zijn gestart vanaf september 2008 geëvalueerd.

5.1.3. De opleiding heeft een analyse uitgevoerd van de cijfers met betrekking tot het percentage studenten dat is afgestudeerd binnen de nominale studieduur plus één jaar. Op basis van deze analyse heeft de opleiding de streefwaarde hiervoor gesteld op 50%. De streefwaarde voor het behalen van de propedeuse heeft de opleiding nog niet geformuleerd. Overweging daarbij is dat de opleiding eerst met ingang van het studiejaar 2008-2009 de norm van 60 EC voor de propedeuse heeft ingesteld. Voorheen kregen studenten na het afleggen van het eerste jaar een propedeuseverklaring. Het cohort 2008 zal - gegeven de zesjarige studieduur - pas in 2010 de propedeuse behaald kunnen hebben. Tijdens de audit informeerde de opleiding het auditteam dat voor het propedeuserendement de streefcijfers van Saxion Next van toepassing zijn.

Oordeel: voldoende

Het auditteam heeft tijdens de audit de uitvoering van het kwaliteitszorgsysteem door de opleiding nadrukkelijk aan de orde gesteld. Het auditteam is mede op basis van zijn bevindingen tijdens de audit van oordeel dat - hoewel de uitvoering van de kwaliteitszorg nog niet uitgekristalliseerd is - de opleiding deze serieus en adequaat aanpakt. Hij stelt vast dat de opleiding periodiek wordt geëvalueerd, op basis van streefdoelen zoals gehanteerd door Saxion Next. Het auditteam kwalificeert op grond hiervan dit facet voor de opleiding als voldoende.

Facet 5.2. Maatregelen tot Verbetering

Criterion

Het facet 'Maatregelen tot Verbetering' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Vormen de uitkomsten van periodieke evaluaties van de opleiding de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen?**

Bevindingen

5.2.1. Zoals vermeld onder facet 5.1 evalueert de opleiding het curriculum. Het betrof hier de modules die gestart zijn vanaf september 2008 en inmiddels zijn afgerond. In de voorgaande jaren hebben geen systematische evaluaties plaatsgevonden.

Belangrijke verbeterpunten op basis van de gehouden evaluaties zijn:

- versterking van de praktijkcomponent door uitbreiding van het praktijkonderdeel.
- meer afwisseling in werkvormen;
- het aanbrengen van meer samenhang in het curriculum.

5.2.2. Het auditteam heeft kennisgenomen van de verbetermaatregelen zoals zijn opgenomen in het Jaarverslag 2008 en meer specifiek in het Evaluatie- en verbeterplan. Hierbij is aangegeven wie de verbeteracties moet ondernemen, bijvoorbeeld examencommissie, praktijkbegeleiders. Een tijdsplanning voor de verbeteringen moet nog worden vastgelegd.

5.2.3. Ter illustratie enkele concrete verbeteracties:

- op basis van de resultaten van het alumnionderzoek (2009) en de opmerkingen van de beroepenveldcommissie met betrekking tot de voorbereiding op de beroepsuitoefening heeft het praktijkplan een grondige revisie ondergaan. De vernieuwde versie is vanaf augustus 2009 van kracht. Met ingang van cursusjaar 2009-2010 zullen stageverleners systematisch ondervraagd worden over hun bevindingen. Voor praktijkmodulen 4.1, 4.2, 5.1, 5.2 en gespreksvoering/coaching zijn moduleboeken in voorbereiding.
- In de moduleboeken wordt met het oog op de samenhang van het curriculum aangegeven welke andere modules nauw verwant zijn of zelfs voorwaarde zijn op de module te volgen. De opleiding overweegt verdere clustering van modules in het studiejaar 2009-2010.
- het programma is op basis van actuele ontwikkelingen aangepast (bijvoorbeeld met modules Laboratoriumtechnieken en Orthomoleculaire voedingstherapie bij Voeding en Diëtetiek).
- ter versterking van de kwaliteit van het afstudeerproject is binnen het vak methodologie een onderzoekslijn ontwikkeld, uitmondend in eisen die aan onderzoek en de afstudeerscriptie worden gesteld. Dat betekent o.a. dat het vak methodologie zal worden uitgebreid. In studiejaar 2009-2010 wordt deze onderzoekslijn ingevoerd.

De opleiding gaat met ingang van 2009 ook de voorzieningen regelmatig via het studenttevredenheidsonderzoek evalueren.

Oordeel: voldoende

Het auditteam heeft kennisgenomen van de werking van de procedure van het doorvoeren van verbeteringen en is van oordeel dat deze adequaat is uitgewerkt. Het auditteam stelt vast dat de opleiding eerst in 2008 voor de eerste maal op basis van deze procedure een evaluatie van de programmaonderdelen heeft plaatsgevonden leidend tot aantoonbare verbetermaatregelen dan wel tot uitvoering daarvan op korte termijn. In de gesprekken heeft het auditteam getoetst dat de maatregelen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Het auditteam is op basis van zijn bevindingen er van overtuigd dat de opleiding in samenwerking met Saxion Next op kwalitatief zorgvuldige wijze uitvoering geeft aan de verdere ontwikkeling van deze procedure. Reden waarom het auditteam dit facet voor de opleiding als voldoende kwalificeert.

Facet 5.3. Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld

Criterium

Het facet 'Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Zijn -en zo ja op welke wijze- medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld actief betrokken bij de interne kwaliteitszorg van de opleiding?**

Bevindingen

5.3.1. De betrokkenheid van de medewerkers, studenten en alumni en van het afnemend veld is beschreven in de voor de opleiding geldende reglementen van Saxion Next voor de opleidingscommissie, de beroepenveldcommissie, de Raad van Advies en de examencommissie.

5.3.2. Docenten worden bij de interne kwaliteitszorg van de opleiding door teambesprekingen en via de Opleidingscommissie en de Curriculumcommissie betrokken. Daarnaast worden de docenten betrokken bij de kwaliteitszorg via de gesprekscyclus en de te houden medewerkerstevredenheidsonderzoeken. Dit onderzoek wordt gehouden in de eerste helft februari na afsluiting van het eerste semester. De docenten geven in de gesprekken aan dat de lijnen kort zijn en dat zij hun opmerkingen altijd bij het opleidingsmanagement kwijt kunnen. De opleiding geeft aan dat vanaf het studiejaar 2009-2010 de docenten breder bij de interne kwaliteitszorg worden betrokken.

5.3.3. Door het afnemen van vragenlijsten aan het einde van elke periode worden studenten bij de interne kwaliteitszorg betrokken. Studenten hebben voorts zitting in de opleidingscommissie (zie 5.3.4.). Alumni worden een jaar nadat ze zijn afgestudeerd bevraagd over hun bevindingen en of de competenties voldoende toereikend zijn voor de beroepspraktijk. Het eerste alumnionderzoek vond plaats in maart 2009.

5.3.4. De opleidingscommissie adviseert het management over de doelstellingen van de opleiding, het programma, de inzet van personeel en de voorzieningen. Daartoe bespreekt de opleidingscommissie onder andere de evaluaties van de opleiding en de ingediende klachten. De commissie is in 2009 ingesteld. Studenten werden daarvoor via de studentenraad bij de ontwikkelingen betrokken, terwijl het opleidingsmanagement in een aantal bijeenkomsten met docenten inhoudelijke aspecten (omvang en invulling praktijkperioden, curriculum-wijzigingen) besprak.

5.3.5. Met ingang van cursusjaar 2009-2010 zullen stageverleners systematisch ondervraagd worden over hun bevindingen, zoals de kwaliteit van de stages en de organisatie. Verder vormen gesprekken met stageverleners tijdens begeleidingsgesprekken input voor verbeteringen. Ook geeft het beroepenveld haar opvattingen over voorgestelde wijzigingen in het curriculum en valideert deze commissie dit curriculum als relevant voor de praktijk waarin afgestudeerden terecht komen.

Oordeel: voldoende

Het auditteam stelt vast dat – hoewel het kwaliteitszorgsysteem van de opleiding nog niet uitgekristalliseerd is - studenten, medewerkers, alumni en beroepenveld betrokken worden bij het beoordelen van de kwaliteit van het onderwijs (inhoudelijk, organisatie en bedrijfsvoering). Het auditteam beoordeelt dit als voldoende. Het auditteam heeft daarbij betrokken dat het interne kwaliteitszorgsysteem van de opleiding is gebaseerd op dat van Saxion Next.

SAMENVATTEND OORDEEL "INTERNE KWALITEITSZORG": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert het Onderwerp "Interne Kwaliteitszorg" voor de opleiding als voldoende.

De facetten Evaluatie Resultaten, Maatregelen tot Verbetering en Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld zijn met voldoende beoordeeld. Het oordeel op het onderwerp "Interne Kwaliteitszorg" is voor de opleiding Complementary and alternative medicine derhalve positief.

Onderwerp 6: Resultaten

Dit onderwerp kent twee facetten: 1. gerealiseerd niveau; 2. onderwijsrendement.

Facet 6.1. Gerealiseerd Niveau

Criterium

Het facet 'Gerealiseerd Niveau' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Zijn de gerealiseerde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties?**

Bevindingen

6.1.1. De afstudeeropdracht en het eindgesprek dat daarop volgt, zijn de afsluiting van de opleiding. Uit de afstudeeropdracht moet blijken dat de student het geleerde in samenhang kan toepassen. De opleiding legt de afstudeerscripties ter beoordeling van het niveau steekproefsgewijs voor aan de Raad van Advies, het relevante beroepenveld en de examencommissie. Ook zal volgens de opleiding de lijst met afstudeeronderwerpen vooraf worden voorgelegd aan de Raad van Advies en de beroepenveldcommissie ter beoordeling van de actualiteit en het niveau van de keuze van de onderwerpen.

6.1.2. De opleiding heeft ter informatie over de procedure rond de afstudeeropdracht een Handleiding afstuderen opgesteld. Hierin staat beschreven de thematiek van de afstudeeropdracht, de begeleiding, de afstudeerovereenkomst, het plan van aanpak, het afstudeerwerkstuk en de beoordeling daarvan. Tenslotte wordt ingegaan op het eindgesprek en de beoordelingscriteria die daarop van toepassing zijn. Aan het afstudeerproject mag pas worden gestart als alle modules en de praktijkperioden met tenminste een voldoende zijn afgerond.

6.1.3. De examencommissie benoemt examinatoren en benoemt gecommiteerden uit de relevante beroepspraktijk. De examencommissie bekijkt zelf periodiek examenwerk van afgestudeerden en neemt kennis van de bevindingen van afgestudeerden om te beoordelen of afgestudeerden terecht voor hun bachelorexamen zijn geslaagd of gezakt. Het auditteam heeft dit tijdens de audit geverifieerd in het gesprek met de examencommissie.

6.1.4. Ondanks het feit dat de opleiding nog geen afgestudeerden uit het meest recente programma kent, heeft het auditteam vertrouwen in het niveau van eindkwalificaties die de afgestudeerden van de opleiding zullen behalen.

Deze overtuiging baseert het auditteam op de volgende bevindingen:

- Het stelsel van curriculum en eindtermen van de opleiding vormen een sluitend geheel dat uitzicht biedt op het behalen van het HBO-niveau.
- De eindkwalificaties sluiten goed aan bij de domeinspecifieke eisen.
- Het beroepenveld is direct betrokken bij de opstelling en borging van de eindkwalificaties.
- Het auditteam heeft kennis genomen van het lesmateriaal en de werkstukken van studenten in jaar één en twee. Op basis van de lijn die zich hierin aftekent kan het auditteam het eindniveau in voldoende mate extrapoleren om het vertrouwen uit te spreken dat studenten na afronding van hun studie in staat zullen zijn om minimaal op HBO-niveau te functioneren. De tussenproducten waar het auditteam zelf inzage in heeft gehad, zijn in hun probleemstelling actueel en van een zodanige opzet en inhoud dat voor het realiseren ervan de studenten dienen te beschikken over kennis en kunde op een niveau dat van 2^e jaars studenten HBO moet en mag worden geëist. Het auditteam acht de kwaliteit van de tussenproducten adequaat.
- Het auditteam heeft geconstateerd dat de toetsen van een voldoende niveau zijn.
- De deskundigheid van de medewerkers op het specifieke domein van de natuurgeneeskunde is uitstekend. De opleiding beschikt over zeer goede contacten met het werkveld.
- De inbedding van de opleiding binnen de Hogeschool Saxion Next geeft het auditteam vertrouwen dat de verdere ontwikkeling van het onderwijs op structurele en professionele wijze zal plaatsvinden. De opleiding geeft in de overlegde documenten en in de gesprekken tijdens de audit er blijk van goed zicht op de behaalde resultaten te hebben en kent een gestructureerde aanpak om verbeteringen door te voeren op basis van geconstateerde verbeterpunten.

6.1.5. Uit het alumnionderzoek (2009) valt af te leiden dat de afgestudeerden van de opleiding CAM tevreden zijn over de aansluiting op hun werkzaamheden en de opleiding een goede basis vinden voor het ontwikkelen van kennis en vaardigheden op het terrein van de natuurgeneeskunde. Het merendeel van de ondervraagden was lid van de NWP of NVKH. Deze beroepsverenigingen stellen strenge kwaliteitseisen aan aspirant-leden.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende en wel op grond van de volgende overwegingen:

- Ondanks het feit dat de opleiding nog geen afgestudeerden uit het meest recente programma kent, is het auditteam ervan overtuigd dat het curriculum en de eindtermen van de opleiding een sluitend geheel vormen. De eindkwalificaties sluiten aan bij de domeinspecifieke eisen.
- Het beroepenveld is direct betrokken bij de opstelling en borging van de eindkwalificaties.
- De deskundigheid van de medewerkers ten aanzien van het domein is uitstekend en de opleiding beschikt over zeer goede contacten met het werkveld.
- Het alumnionderzoek indiceert dat het niveau van de afgestudeerden aansluit bij de beroepspraktijk van beginnend beroepsbeoefenaar.
- De opleiding kent een systeem van interne kwaliteitszorg en kent een gestructureerde aanpak om verbeteringen door te voeren, aansluitend bij de door Saxion Next gehanteerde systematiek.
- Eigen waarneming van de tussenproducten van studenten alsmede de overige bevindingen ten aanzien van de te verwachten kwaliteit van de afgestudeerden hebben in samenhang tot dit oordeel geleid.

Facet 6.2. Onderwijsrendement

Criteria

Het facet 'Onderwijsrendement' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Zijn er, al dan niet in samenspraak met verwante opleidingen, streefcijfers geformuleerd in vergelijking met andere relevante opleidingen?**
- **Voldoet het onderwijsrendement aan deze streefcijfers?**

Bevindingen

6.2.1. Saxion Next heeft in een notitie 'Kengetallen en Streefcijfers' vastgelegd welke kengetallen worden gehanteerd en aan welke streefcijfers voldaan moet worden. Zo zijn er ook streefgetallen voor het onderwijsrendement vastgesteld:

- 70% van de studenten haalt de propedeuse binnen twee jaar;
- minimaal 50% van de studenten heeft binnen de nominale studieduur plus één jaar het diploma behaald
- tenminste de helft van de studenten die stopt met de studie doet dit in het eerste studiejaar.

De ANH hanteert voor de opleiding de streefcijfers overeenkomstig het beleid van Saxion Next.

6.2.2. In het jaarverslag 2008 besteedt de opleiding aandacht aan de instroom, de uitstroom, het percentage studenten van een cohort dat na twee jaar de propedeuse heeft gehaald, het percentage studenten van een cohort dat binnen de nominale studieduur plus één jaar is afgestudeerd en de uitval in het 1e jaar.

Naar aanleiding van de audit en de gevoerde gesprekken heeft de opleiding het auditteam een recent overzicht van de rendementcijfers (juli 2009) verstrekt. Hieruit komt naar voren dat in het eerste en in het tweede jaar van het cohort 2007 50% van de instroom is uitgestroomd, waardoor nog 14 studenten resteren. De uitstroom van cohort 2008 bedraagt 26%. Hierdoor resteren nog 17 studenten.

Overzicht 1; Instroom/Uitstroom cohorten 2007 en 2008 per juli 2009

Cohort	Instroom/jaar			Uitstroom/jaar			Instr/Uitstr
	2007	2008	Totaal	2007	2008	Totaal	
2007	22	6	28	10	4	14	50%
2008	-	23	23	-	6	6	26 %

6.2.3. De opleiding heeft de uitstroom op basis van exitgesprekken geanalyseerd en ziet als mogelijke oorzaak de toegenomen concurrentie van kortdurende opleidingen op het gebied van complementaire geneeskunde. Deze opleidingen worden door andere beroepsverenigingen dan de beroepsverenigingen NWP, NVKH en NVA erkend. De eersten stellen minder hoge eisen aan instromende studenten, aldus de opleiding. De redenen om de opleiding te beëindigen zijn onder andere privé-omstandigheden, de zwaarte van de studie mede in relatie tot werk en gezin, en een andere verwachting ten aanzien van de studie.

De instroom en uitstroom is in het verstrekte overzicht gedifferentieerd naar vooropleiding. Het auditteam stelt op grond hiervan vast dat de uitstroom relatief gezien verdeeld is over de genoten vooropleiding (cohort 2008) dan wel vooral ligt bij havo en vwo abiturienten (resp. 60 en 75%, cohort 2007).

De uitval onder studenten met vwo is een belangrijk aandachtspunt en zal verder door de opleiding worden onderzocht. Ook de uitval van studenten die binnenkomen met een mbo-4 diploma of op basis van een 21 + toets of intakegesprek waarin gekeken wordt naar voorgaande kennis of ervaring is relatief hoog. De opleiding stelt vast dat deze studenten blijkbaar extra studiebegeleiding nodig hebben.

In het komend studiejaar gaat de opleiding aan deze groepen nadrukkelijker aandacht schenken door een meer intensieve begeleiding en monitoring.

6.2.4. De opleiding heeft de navolgende overzichten (juli 2009) van studenten en behaalde EC's in de propedeuse en in het tweede jaar 2008-2009 aangeleverd. Het aantal geprogrammeerde EC's in het eerste jaar bedraagt 40 EC.

Overzicht 2: Behaalde EC studenten propedeuse 2008-2009

Aantal behaalde EC*	Aantal studenten	Percentage
30 - 40 EC	12	71%
20 - 29 EC	4	24%
< 20 EC	1	6%
Totaal	17	100%

* Hierbij is nog geen rekening gehouden met uitslag herkansingen

De vier studenten die tussen 20 – 30 EC hebben gehaald krijgen extra studiebegeleiding in het eerste semester van studiejaar 2009-2010. Met de student met minder dan 20 EC wordt een voortgangsgesprek gehouden.

Overzicht 3: Behaalde EC studenten tweede jaar 2008-2009

Aantal behaalde EC	Aantal studenten	Percentage
> 70 EC	8	57%
60 – 69 EC	6	43%
< 60 EC	0	0%
Totaal	14	100%

Van de zes studenten tussen de 60 en 69 EC moeten twee studenten in september een herten-tamen doen. De andere vier studenten dienen nog één of twee opdrachten in te leveren. De opleiding verwacht ten aanzien van deze studenten geen problemen.

6.2.5. Naar aanleiding van bovenstaande rendementsgegevens heeft de opleiding in het jaar-verslag de volgende maatregelen geformuleerd:

- in 2009 zullen evaluaties gaan plaatsvinden omtrent de studievoortgang en het gerealiseerde niveau van de opleiding onder studenten, docenten, praktijk/stagebegeleiders en alumni.
- extra aandacht zal uitgaan naar de begeleiding van studenten die een mbo-4 vooropleiding hebben gehad en de studenten die via een 21+ toets of andere wijze instromen.
- de opleiding houdt exitgesprekken om nauwkeurig bij te houden waarom studenten stoppen. Ook vinden inmiddels intakegesprekken plaats, waaruit de opleiding een beeld krijgt van de ambitie van studenten.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- Hogeschool Saxion Next heeft een notitie 'Kengetallen en Streefcijfers' vastgelegd welke kengetallen door de opleiding overeenkomstig worden gehanteerd en aan welke streefcijfers voldaan moet worden.
- De opleiding geeft er blijk van de rendementgegevens nauwkeurig te analyseren en op grond daarvan indien nodig over te gaan tot maatregelen.
- De opleiding heeft in de gesprekken tijdens de audit helder gemaakt dat zij door middel van een intensieve begeleiding en exitgesprekken maatregelen neemt om de uitval te beperken.
- Het auditteam stelt vast dat op basis van de overlegde rendementscijfers het onderwijsrendement realistisch is op basis van de fase waarin de ontwikkeling van de opleiding zich bevindt.

SAMENVATTEND OORDEEL "RESULTATEN": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert het Onderwerp "Resultaten" voor de opleiding als voldoende

- De facetten Gerealiseerd Niveau en Onderwijsrendement zijn met voldoende beoordeeld. Het oordeel op het onderwerp "Resultaten" is voor de opleiding Complementary and alternative medicine derhalve positief.

3. SAMENVATTEND OORDEEL

3.1. Oordeelschema HBO bachelor opleiding CAM deeltijd

HBO BACHELOR OPLEIDING CAM deeltijd		
Onderwerp / Facet	Oordeel	
1. Doelstellingen Opleiding		V
1.1. Domeinspecifieke Eisen	V	
1.2. Niveau Bachelor	V	
1.3. Oriëntatie HBO	V	
2. Programma		V
2.1. Eisen HBO	V	
2.2. Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma	G	
2.3. Samenhang Programma	V	
2.4. Studielast	G	
2.5. Instroom	G	
2.6. Duur	V	
2.7. Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud	G	
2.8. Beoordeling en Toetsing	V	
3. Inzet van Personeel		V⁴
3.1. Eisen HBO	G	
3.2. Kwantiteit Personeel	V	
3.3. Kwaliteit Personeel	G	
4. Voorzieningen		V
4.1. Materiële Voorzieningen	V	
4.2. Studiebegeleiding	V	
5. Interne Kwaliteitszorg		V
5.1. Evaluatie Resultaten	V	
5.2. Maatregelen tot Verbetering	V	
5.3. Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld	V	
6. Resultaten		V
6.1. Gerealiseerd Niveau	V	
6.2. Onderwijsrendement	V	
Samenvattend oordeel	V	V

⁴ Extra aantekening: goed.

3.2. Integraal oordeel/advies aan NVAO

Op basis van zijn bevindingen met betrekking tot alle in het NVAO-Accreditiekader vermelde onderwerpen en facetten, concludeert het auditteam dat de door de Hogeschool Saxion Next/ Academie voor natuurgeneeskunde Hilversum, verzorgde deeltijd hbo bacheloropleiding Complementary and alternative medicine (CAM) in aanmerking komt voor accreditatie door de NVAO.

Extra aantekening

Op basis van de oordelen zoals deze in dit rapport zijn genoemd, heeft het auditteam voor de opleiding de kwalificatie **goed** toegevoegd aan het Onderwerp: "Inzet van Personeel"

BIJLAGE I: Curricula Vitae auditoren en onafhankelijkheidsverklaring auditoren

Drs. G.J. Stoltenborg

Hans Stoltenborg studeerde psychologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en was al gedurende zijn studie werkzaam in projecten op het terrein van onderwijs en opleiding. Na een aantal jaren in de onderwijsresearch werkte hij op het gebied van het post-hbo en andere vormen van commerciële dienstverlening vanuit onderwijsinstellingen. Door een stationering in Brussel leerde hij de EU en het internationale projectenbeleid goed kennen. De afgelopen jaren werkt hij vanuit het kantoor in Den Haag op onderwerpen als marktonderzoek, ontwikkeling van nieuwe opleidingen, competentiegericht leren, kwaliteitszorg en accreditatie. Ook voert hij het projectmanagement van innovatieprojecten en is hij betrokken bij internationale onderwijsprojecten. Hij heeft als onderwijsdeskundige en lead auditor deelgenomen aan verschillende accreditatie audits binnen het hoger onderwijs.

Dr. R.S.V.M. Severijnen

Renée Severijnen studeerde geneeskunde aan de Rijksuniversiteit Utrecht (1969) en volgde de opleiding tot chirurg in het UMC St. Radboud te Nijmegen (1978). In 2004 promoveerde hij aan de Katholieke Universiteit Nijmegen met het proefschrift "Short small bowel in children: Complications and treatment strategies". Van 1978 tot 2007 was hij verbonden als kinderchirurg en later hoofd afdeling kinderchirurgie in het UMC St Radboud Nijmegen. Daarnaast is hij actief op het terrein van de natuurgeneeskunde door het houden van lezingen en presentaties tijdens congressen (Integratieve geneeskunde) en het verzorgen van trainingen (o.a. Mindfulness)

F. Kortekaas

Fleur Kortekaas studeerde Natuurgeneeskunde, Fytotherapie, TCM en Homeopathie aan Academie voor Natuurgeneeskunde, Hilversum en aan de School voor Homeopathie Amersfoort (1995). Thans volgt zij de Master Evidence Based Practise aan de Universiteit van Amsterdam. Na haar studie werkte zij aanvankelijk in een eigen praktijk in Natuurgeneeskunde (homeopathie, TCM, en fytotherapie) en vervulde daarna diverse functies in het bedrijfsleven. Mevrouw Kortekaas kwam in dienst als beleidsmedewerker Research & Productdevelopment bij MCO Health BV te Almere en vanaf 2006 als stafmedewerker Scientific services. Zij houdt zich speciaal bezig met de informatievoorziening over wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van voeding en gezondheid. Gedurende een aantal jaren is zij lid geweest van de beroepsvereniging NWP.

D. Melo van Lent

Deborah Melo van Lent is 3^e jaarsstudent Voeding en Diëtetiek aan De Haagse Hogeschool. Zij is tevens lid van de Opleidingscommissie Voeding en Diëtetiek.

Mr. T. Vis

De heer Vis is zelfstandig adviseur op het brede terrein van het onderwijs en scholing. Hij houdt zich bezig met bestuurlijk/organisatorische en juridische vraagstukken, competentieontwikkeling, (inhoudelijke en proces-) begeleiding van projecten en accreditatievraagstukken. In zijn vorige functies was hij coördinerend secretaris hoger onderwijs en later hoofd wetenschappelijke staf, tevens plv. secretaris/ directeur van de Onderwijsraad. Daarnaast vervult hij een aantal nevenfuncties, zoals vice-voorzitter van de Raad van Toezicht van een Zorg en Revalidatiecentrum te Rotterdam, lid van de geschillencommissie WMO van de Besturenraad en lid van de Nederlandse Vereniging Onderwijsrecht en van de werkgroepen "dereguleringswetgeving" en 'educational governance' daar binnen. Verder heeft hij gepubliceerd (o.a. in Thema) over accreditatie in het hoger onderwijs.

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool Saxion Next

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Complementary Alternative Medicine (CAM)

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Stoltenborg

Voorletters: G.J.

Titel: drs.

Functie binnen het auditteam:

voorzitter

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Den Haag, op 3 juni 2009

Handtekening

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool Saxion Next

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Complementary Alternative Medicine (CAM)

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Severijnen

Voorletters: R.S.V.M.

Titel: dr.

Functie binnen het auditteam:

lid

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Millingen aan de Rijn, op 03 juni 2009

Handtekening

Scheveningseweg 46
2517 KV Den Haag
T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870
I www.hobéon.nl
E info@hobéon.nl

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool Saxion Next

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Complementary Alternative Medicine (CAM)

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Kortekaas

Voorletter: F.

Titel(s):

Functie binnen het auditteam:

lid

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te *10 juni 2009* op *te Almere*

Handtekening

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool Saxion Next

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Complementary Alternative Medicine (CAM)

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Melo van Lent

Voorletter: D.

Functie binnen het auditteam:

studentlid

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Spijkersisse....., op 26-06-2009.....

Handtekening .....

Scheveningsweg 46
2517 KV Den Haag
T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870
I www.hobéon.nl
E info@hobéon.nl

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool Saxion Next

Betreffende de HBO Bachelor opleiding:
Complementary Alternative Medicine (CAM)

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Vis

Voorletter: T.

Titel: mr.

Functie binnen het auditteam:

lid

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te *Rotterdam*....., op *7 januari 2009*.....

Handtekening

BIJLAGE II: Programma Visitatie

**Programma Audit opleiding Complementaire Alternatieve Geneeswijzen – deeltijd,
Academie voor Natuurgeneeskunde Hilversum/ Hogeschool Saxion Next op 11 juni 2009**

Tijd	Gesprekspartners	Auditoren	Onderwerpen
08:30–09:00		<i>Auditteam*</i>	<i>Voorbespreking</i>
09:00–09:15	Managementteam Bernadette Lohuis, Susanne Hazen, Joop van Onzenoort en Anna Elling	Auditteam:	Kennismaking Definitieve vaststelling programma
09:15-10:15	Managementteam Bernadette Lohuis, Susanne Hazen, Joop van Onzenoort en Anna Elling	Auditteam Hans Stoltenborg Ton Vis René Severijnen <i>Werkvelddesk student</i>	Strategisch beleid, visie, missie Marktpositie – instroom Relatie werkveld (Raad van Advies/Beroepenveldcommissie) Internationalisering Personeelsbeleid Deskundigheidsbevordering Rendementen Kwaliteitszorg resultaten
10:15-11:00	Curriculum commissie Joop van Onzenoort, Anna Elling, Susanne Hazen	Auditteam	Beroeps- en opleidingsprofiel Relatie beroepenveld Didactisch concept Aansluiting instroom en programma Studeerbaarheid, Studielast Praktijkcomponent/stages-werk Onderwijsontwikkeling Internationalisering
11:00-11:15	Pauze	<i>Auditteam</i>	<i>Interne terugkoppeling, verificatie</i>
11:15-12:00	Toetscommissie/ Examencommissie Henny de Lint, Marilene Dols, Joop van Onzenoort, Susanne Hazen	Ton Vis René Severijnen	Toetsen en beoordelen: toetsplan/ validiteit - objectiviteit Kwaliteitsborging van praktijkcomponent Resultaten / rendementen vrijstellingen bezwaar en beroep
	Stage-werk/Afstuderen Willem Kramers, Anna Elling, Selma Bijl	Hans Stoltenborg Werkvelddesk student	Visie op stage en werk Studiebegeleiding bedrijfsbegeleider Toetsen en beoordelen stage-werk Afstudeeropdracht/ eindexamen Relatie einkwalificaties en programma
12:00-12:45	Lunch	<i>Auditteam</i>	<i>Interne terugkoppeling, verificatie</i>
12:45-13:15	Rondleiding Voorzieningen Anna Elling, Susanne Hazen	Auditteam	
13:15-14:15	Docenten Jos Galdermans, Tedje van Asseldonk, Selma Bijl, Marilene Dols, Willem Kramers, Peter Abelman, Henny de Lint.	Ton Vis René Severijnen	Relatie beroepenveld Onderwijsontwikkeling Einkwalificaties Samenhang programma Toetsen en beoordelen Praktijkcomponent/stages Internationalisering Materiele voorzieningen Deskundigheidsbevordering Studiebegeleiding
	Studenten Gerja Visser, Will Klein, Marlies Hoorn, Marc van der Grind, Jannie de Bruijn, Margreet Hofstede, Peter Brouwer	Hans Stoltenborg Werkvelddesk student	Informatievoorziening Programma Praktijkcomponent Toetsen en beoordelen Studiebegeleiding (incl. stages-werk) Studeerbaarheid, studielast Materiële voorzieningen

Tijd	Gesprekspartners	Auditoren	Onderwerpen
14.15-15.00	Kwaliteitszorg Bernadette Lohuis, Susanne Hazen, Anna Elling	Hans Stoltenborg, Ton Vis	Evaluatie van resultaten Maatregelen tot verbetering en vastlegging Betrekken van medewerkers, studenten, alumni, werkveld Klachtenregeling
	Verificatie documenten	René Severijnen Werkvelddesk Student	
15:00-15:15	Intern overleg	auditteam	Bepaling pending issues
15:15-15.45		Auditteam	Pending issues
15:45-16:30		<i>Auditteam</i>	<i>Intern overleg en bepaling voorlopige beoordeling</i>
16:30	Alle gesprekspartners & genodigden	Auditteam	Terugkoppeling voorlopige beoordeling

*** Auditteam:**

Drs. G.J. Stoltenborg (Hans)
Mr. T. Vis (Ton)
Dr. R.S.V.M. Severijnen (René)
F. Kortekaas (Fleur)
D. Melo van Lent (Debora)

Lead-auditor / adviseur Hobéon Certificering
Onderwijsdeskundige/ secretaris Hobéon Certificering
Vakdeskundige
Werkvelddeskundige
Student Diëtetiek en Voeding aan De Haagse Hogeschool